

ನೇಸರು

₹ 5/-

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮುಂಬೈ

Nesaru Tingalole

Vol XXX - 1

January 2012

ಶಹರದಲ್ಲೊಂದು ಹಳ್ಳಿ - ಚೋಖಿ ದಾಣೇ

The Mysore Association, Bombay

393, Bhaudaji Road, Matunga, Mumbai - 400 019.

Tel.: 2402 4647, 2403 7065 • Fax : 2401 0574

ಡಿಸೆಂಬರ್ 25ರಂದು ನಡೆದ ಭಕ್ತಿ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಪ್ರಮೋದಿನಿ ರಾವ್ ಮತ್ತು ಕುಮಾರಿ ಉಜ್ವಲ ಆಚಾರ್ಯ, ತಬಲಾ - ಮಹೇಶ ಶರ್ಮಾ, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ - ಮೋಂಗಿಲಾಲ್

←
ಡಿಸೆಂಬರ್ 24ರಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಚಿತ್ರಾ ಅರವಿಂದ್ ಅವರಿಂದ ಭರತ ನಾಟ್ಯ

↑
ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ ಸದಸ್ಯರು ದೋಣಿ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ

←
ಡಿಸೆಂಬರ್ 31ರಂದು ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ ಸದಸ್ಯರು ಶಾಪೂರ ಹತ್ತಿರದ ಹರ್ಷಗಿರಿ ರಿಸೋರ್ಟ್‌ಗೆ ವಿಹಾರ ಗೈದ ಸಂದರ್ಭ.

ನೇಸರು ತಿಂಗಳೋಲೆ

ಸಂಪುಟ 30

ಜನವರಿ 2012

ಸಂಚಿಕೆ 1

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲೊಂದು - ಚೋಖಿ ದಾಣಿ

‘ಚೋಖಿ ದಾಣಿ’ ಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ‘ಕೇಸರಿಯಾ ಬಾಲಮ್.... ಪಧಾರೋ ಮಾರೇ ದೇಶ್’ ಜುಮ್ಮು ತಟ್ಟಿದ ಅನುಭವ. ಕೇಸರಿಯಾ ಬಾಲಮ್ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಾಸ್ತಾನೀ ಲೋಕಸಂಗೀತ. ರಾಜನೊಬ್ಬನನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡುವ ಹಾಡಿದು. ರಾಜಾಸ್ತಾನಿಯಲ್ಲಿ ‘ಚೋಖಿ ದಾಣಿ’ ಎಂದರೆ ‘ಸುಂದರವಾದ ಹಳ್ಳಿ’ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಹೌದು ಈ ಸುಂದರವಾದ ತದ್ವತ್ತಾದ ಹಳ್ಳಿಯೊಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಶಹರದ ಹೊರಗೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 5 ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ಸಂಜೆ 5ರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದರವರೆಗೆ ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ನಗರದ ಅವಸರದ ಬದುಕಿನಿಂದ ಬೇಸತ್ತವರು ಈ ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗೆ ಓಡಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (recharge)

ಇಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಅಪ್ಪಟವಾದ ದೇಸೀ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಲೇಪವಿದೆ. ಇದರ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಕು ನಮಗಾಗಿಯೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬ್ಯಾಂಡು ಬಜಂತ್ರಿಗಳು ಕೀಲುಕುದುರೆ ನೃತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರದೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತವೆ. ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ದಾಟಿಹೋದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದ್ವಾರ. ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು ಅಕ್ಷತೆ ಹಚ್ಚಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒಳಗೆ ಕಾರ್ಯಾಲಯವೆಂಬ ಕೋಣೆ, ಅದರ ಮಾಡು ಗೋಡೆಗಳೂ ಕೂಡ ರಾಜಾಸ್ತಾನೀ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಟಿಕೆಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದು ಒಳಹೊಕ್ಕು ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ತೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುವ ಲೋಕವೇ ಬೇರೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮೂಲಸ್ಮೋತವಾದ ಶ್ರಮಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಜಾನಪದ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿವೆ. ಮಡಕೆ ಮಾಡುವವರು, ತೊಗಲು ಗೊಂಬೆ ಆಟದವರು, ದೊಂಬರಾಟದವರು ಮೆಹೆಂದಿ ಕಲೆ ಬಿಡಿಸುವವರು ನಮಗೆ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲೇ ಎದುರಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಂಪು ಪಾನೀಯದೊಂದಿಗೆ ಇವರುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಲೋಕದೊಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಗಣೆ ಸಾರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವ ವೇದಿಕೆಗಳು, ಚಾವಡಿಗಳು ಅವುಗಳ ಸುತ್ತ ಬರೆದ ದೇಸಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಟಿ ಹಾಲ್‌ಗಳಿವೆ, ಮದುವೆ ಮಂಟಪಗಳಿವೆ ಎಲ್ಲವೂ ದೇಸೀ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕುಕ್ಕುವ ಬೆಳಕಿಲ್ಲ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ತುಂಬಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೂಗಾಡುವ ಲಾಂಛನಗಳು ಹಾಗೂ ಬಿದರಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳ ಒಳಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಲ್ಲುಗಳು ತಮ್ಮ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವು ಅಲ್ಲಿನ ಕಸೂತಿ ಅಲಂಕಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕವನ್ನೂ ಬೆಳಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಮೈಕಾಸುರನ ಹಾವಳಿಯಿಲ್ಲ. ಕರ್ಕಶ ಹಾಡುಗಳಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಮಂದ್ರಸ್ವಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರ ಕಪೂರ್, ರಫಿ, ಮುಖೇಶ್, ತಲತರ್ ಹಾಡುಗಳು ಗಾಳಿಯ ಅಲೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಚುಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಯೌವನದ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ದಿನಗಳಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ. ರಾಜಾಸ್ತಾನಿ ಮಣ್ಣು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣದ ಬೇರೊಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಒಯ್ದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಜಾಗತೀಕರಣದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಒಡ್ಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ‘ಚೋಖಿ ದಾಣಿ’ಯ ಭವ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಉತ್ತರನೀಡುತ್ತದೆ.

ಒಂಟೆ ಸವಾರಿ ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಯ ಸವಾರಿಗಳ ನಡುವೆ ಹೀಗೆಯೇ ನೆಲದಿಂದ ಒಂದು ಫೂಟು ಮೇಲೆ ನಾವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಕ್ಕನೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದುದು ‘ಏಕ್ ರಾಧಾ ಏಕ್ ಮೀರಾ ದೋನೋ ನೇ ಶ್ಯಾಮ್ ಕೊ ಚಾಹಾ..’ ಹಾಡು.

ಗೌ. ಸಂಪಾದಕರು :

ಡಾ. ಗಿರಿಜಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

❖ ❖ ❖

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ:

ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥ್

ಕೆ. ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯ

ನಾರಾಯಣ ನವಿಲೇಕರ್

ಗಣಪತಿ ಶಂಕರಲಿಂಗ

ನೀಲಕಂಠ ಮೇಡರ್

❖ ❖ ❖

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರತಿನಿಧಿ :

ಎಂ.ಎ.ಎನ್. ಪ್ರಸಾದ್

❖ ❖ ❖

ಮುದ್ರಣ :

ಆರತಿ ಆರ್ಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಫೋರ್ಟ್,

ಮುಂಬಯಿ-400 001.

❖ ❖ ❖

ಸಂಪರ್ಕ ವಿಳಾಸ :

ನೇಸರು

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್

393, ಭಾವು ದಾಜಿ ರಸ್ತೆ,

ಮಾಟುಂಗ,

ಮುಂಬಯಿ-400 019.

☎ 24024647 / 2403 7065

Fax : 2401 0574

Email :

mysoreassociation.mumbai@gmail.com

ನೇಸರುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಲೇಖಕರೇ ಜವಾಬ್ದಾರರು. ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಲ್ಲ. - ಸಂ

The views expressed by the contributors in this journal are theirs and not of the Association and the Association is not in any way responsible for the same.

- Ed.

ರಾಜಾಸ್ತಾನೀ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮೀರಾಳ ಹಾಡು! ಅದು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಇಳಿವ ಪರಿ! ಮೀರಾಳನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂತಹ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ರಾಧಾ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದರೆ, ಮೀರಾ ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದಳಂತೆ. ಅವಳು ಮನಮೋಹನನಿಗೆ ಒಲಿದರೆ ಇವಳು ಗಿರಿಧರನಾಗರನಿಗೆ ಒಲಿದವಳು, ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಪುಚ್ಚಿಯಾದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಘಾಸಿಗೊಂಡವಳು. ಅವಳ ತಾಕಲಾಟ ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ದ್ದ ತಂತೀವಾದ್ಯ ಮತ್ತು ಡೋಲು ಸಾಥ್ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಕಲಾವಿದ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ. ಮೀರಾಳ ಆರ್ತತೆ ಅವನ ಹಾಡಿನೊಳಗೆ ಆದ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇಳುಗರ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿಸಿತ್ತು. ಅವನು ಕುಳಿತಿದ್ದು ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಮಣ್ಣಿನ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಕ್ಕೆಂದು ತೂಗು ಹಾಕಿದ ಗಿಳಿಗಳೂ 'ಅಂತರ್ ಕ್ಯಾ ದೋನೋಂಕೀ ಚಾಹ್ ಮೇ ಬೋಲೋ, ಅಂತರ್ ಕ್ಯಾ ದೋನೋಂಕೀ ತೃಪ್ತಿ ಮೇ ಬೋಲೋ' ಎಂದು ಕೇಳುವಂತಿತ್ತು.

ನಾವು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಅಲ್ಲಿನ ಕಲಾವಿದರು ತಯಾರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಮೆಚ್ಚಿ ಭಕ್ಷಿಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಕೊರತೆಯೆಂದರೆ ರಾಜಾಸ್ತಾನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉಸಿರಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿರುವ ನವಿಲುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಓಡಿಯಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ಬಹುಷಃ ಅವು ಗೋಡೆ, ಮಾಡುಗಳಮೇಲೆ, ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಲಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಜಾಗರವಾಡುತ್ತವೆ. ರಾಜಾಸ್ತಾನೀ ಮಹಿಳೆಯರ ವಸ್ತ್ರ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ವೈವಿಧ್ಯ! ಅದೆಂತಹ ಕಲಾತ್ಮಕತೆ! ಅವರು ಬಹುಷಃ ಇದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವ ನವಿಲುಗಳಿಂದಲೇ ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಅವರ ನೃತ್ಯದ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಂತೂ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗಾರೆಗಳ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಫೂಮರ್, ಕಲ್ ಬೇಲಿಯಾ, ತೇರಾ ತಾಲಿ, ಭವೈ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವ ಆ ಜಾನಪದ ಮಹಿಳೆಯರ ವೈಭವವಂತೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ತಲೆಯಮೇಲೆ ಒಂದರಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಅನೇಕ ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುವ ಆ ಪರಿಯಂತೂ 'ಆಧಾ ಹೈ ಚಂದ್ರಮಾ' ಹಾಡನ್ನು ಖಂಡಿತಾ ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಿತ್ತಾಳೆ ತಂಬಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುವ ಅವರ ಕುಶಲತೆಗೆ ಯಾರೂ ಬೆರಗಾಗಬೇಕು. ಆ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತರೆ ಎಂಥ ನೃತ್ಯ ಗಾರ್ತಿಯರನ್ನೂ ಅವರು ಹಿಂದೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಉತ್ತೇಜನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂತೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವ ಇವರ ಈ ಕಲೆ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ವಿಷಾದವಂತೂ ಇದ್ದದ್ದೇ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದುದು. ಅದು ಕಪಟವರಿಯದ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧಜನರ ಆದರ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಭೋಜನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹುದೇ ಅನುಭವವಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭೋಜನ ಶಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಿತ್ತಾಳೆ ತಾಮ್ರದ ಚೊಂಬುಗಳಿಂದ ನೀವು ಕೈತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ನೀರು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಸಿದ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಕೂಡ ಅದೇ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲಂಕಾರಗಳು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಳ ಕರೆದು ಅವರು ಬಡಿಸುವ ರೀತಿಗೆ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪ ಸುರಿದು ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಹಿಂದೆ ಅದೇ ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿದ ಮುಗುಳ್ಳೆಗೆ. ತಟ್ಟೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇಟ್ಟು ಬಟ್ಟಲ ತುಂಬಾ ಹತ್ತಾರು ವೈವಿಧ್ಯಗಳು. ಊಟ ಮುಕ್ತಾಯದ ಹಂತ ತಲಪಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಿಹಿ ತಿನ್ನಿಸುವ ರಿವಾಜು. 'ಸೇರ್ ಕಿ ತರಫ್ ಸೇ, ಸೇತಾಣಿ ಕಿ ತರಫ್ ಸೇ, ಚಿಂಟು ಮಿಂಟು ಕಿ ತರಫ್ ಸೇ, ಚೋಖೀ ದಾಣಿಕಿ ತರಫ್ ಸೇ' ಎಂದು 'ಮಾಲ್ ಪೂವಾ' ವನ್ನು ಬಲವಂತದಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ತುರುಕದಿದ್ದರೆ ಅವರ ರಿವಾಜು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಯಾರೂ, ಎಷ್ಟೇ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ್ದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದು ಹೊಟ್ಟೆ ಭಾರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬರುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಊಟ ರುಚಿಸಿತೇ? ನಮ್ಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕೊರತೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ತಾನೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಭಾರವಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುವ ಮುನ್ನ ನಾವು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ತೆತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಗ್ರಾಮೀಣ ಲೋಕ ನಮಗೆ ಕೊಡುವ ಸುಖದ ಮುಂದೆ ಅದು ನಗಣ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ದುಬಾರಿ ಬೆಲೆಯ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಆತಿಥ್ಯ ಕಾಣಿಸಿಗದು.

ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಹೊಡೆದಾಗ ನಾವು ಬಲವಂತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕೀಳಲೇಬೇಕಾಯಿತು. 'ಚೋಖಿ ದಾಣಿ'ಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿತು. ಕೇಸರಿಯಾ ಬಾಲಮ್ ನಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕಾಡತೊಡಗಿತು. ಮಾರನೆ ದಿನ ಎದ್ದಾಗ ಪೊಸ ಹಗಲು, ದಿವ್ಯವಾದ ಬೆಳಗು ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾಳಿಗೆ ತೊನೆಯುವ ಗಿಡಮರಗಳ ಮೂಲಕ ಮೀರಾ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಳಗೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ನವಿಲುಗಳು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

— ಗಿರಿಜಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಸಾವಧಾನ, ಹಿರಿಯರಿದ್ದಾರೆ !

ಜೀವನ ಎಂಬ ಪಥದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವಾಗ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು ವಿರಳ. ನಮ್ಮ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿನ ಕೈ ಬೆರಳುಗಳ ಹಾಗೆ ದಾರಿ ಕವಲೊಡೆದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನು ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಿಡಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಧಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲರೂ ನಾಯಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ ವಿರಳ. ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲಾ ಅಂತಹ ಹಿರಿಯರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿಯೇ, ಪೂರ್ವನಿಯೋಜಿತವಾಗಿಯೇ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಹಾಯುವುದುಂಟು. ಅವರೊಡನೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದುಂಟು. ಈ ಸ್ಪಂದನ ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿದ್ದಾಗಲೀ, ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದಾಗಲೀ ಅದೊಂದು ಮರೆಯಲಾರದ ಅನುಭವವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಪಂದಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಅಂಥವರೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವ ಅವಕಾಶ ದೊರಕದರೂ, ಅವರ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸದೆ ನಾವು ಕಿವುಡರಾಗಿಯೋ, ಕುರುಡರಾಗಿಯೋ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ!

ಡಾ. ಎ.ಪಿ.ಜೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ

ಇವರು ಈಗ ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವರೊಬ್ಬರು. ನಾನು ಇವರನ್ನು ಮೊದಲು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೆ?

31 ನೇ ಜುಲೈ 1965: ಮುಂಬಯಿಯ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಉನ್ನತ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದು ತಿರುವನಂತಪುರದ ಬಳಿಯ 'ತುಂಬಾ' ರಾಕೆಟ್ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗಬೇಕಾದ ದಿನ. ನಮ್ಮನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ. ಹೆಚ್. ಸಿ. ಎಸ್. ಮೂರ್ತಿ ಅವರ ಕಛೇರಿಯ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ನನ್ನ ಸಂಗಾತಿ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಮತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಳ ಬರ ಹೇಳಿದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಗಡವಾಗಿಯೇ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಆ ಕಡೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಅಧಿಕಾರಿ, ಎಡಗಡೆ ಸಪೂರ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೂತಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ 'ಇವರೇ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಹುಡುಗರು. ನಿಮಗೆ ಯಾರು ಬೇಕೋ ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಬಲಗಡೆಯಲ್ಲಿ

ದ್ವವರು (ಶ್ರೀ. ಡಿ. ಈಶ್ವರದಾಸ್) ಒಡನೆಯೇ "ನನಗೆ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಇರಲಿ" ಎಂದರು. ಎಡಗಡೆ ಇದ್ದವರು, "ಸರಿ, ಇನ್ನೇನು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಸತ್ಯ, ನೀವು ನನ್ನೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ" ಎಂದು ಕೈ ನೀಡಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಆದ ಆ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಗೆ ಉಳಿದಿದೆ!

ತಿರುವನಂತಪುರದ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಗೆ ಬಂದು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ "ಇಂದಿರ ಭವನ್" ನಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳು

|| ಸಿ. ಆರ್. ಸತ್ಯ ||

ಚೆನ್ನಾಯೇ ಇದ್ದರೂ, ಆಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗುಂಪು ಉದರಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ಹೋಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವುದೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ಕಲಾಂಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಡಾಂಟಿಯ ಫಿಲಾಸಫಿ., ತಿರುವಲ್ಲವರ್, ಆನಂದ ವಿಕಟನ್ ಪತ್ರಿಕೆ, ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ, ರಾಮೇಶ್ವರದ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳು ಹೀಗೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಈ ಚರ್ಚೆ - ಹರಟೆಗಳು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮೆರವಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಂದರಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲೋ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೋ ಸ್ಥಗಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲೇ ತಿರುವನಂತಪುರದ ರಸ್ತೆಗಳು ತೀವ್ರ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ

ಹಾದಿಗಳು. ವಾಹನಗಳಾಗಲೀ, ಪಾದಾಚಾರಿಗಳಿಗಾಗಲೀ ಹಾದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಭಜನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದಿಗೆ ಅಡ್ಡ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಸಮ್ಮೇಳನ'ಗಳನ್ನು ಚದುರಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವರೂ ಉಂಟು. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾಂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಅಂಶ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗಿದ್ದು ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಅಪಾರ ಗೌರವ. ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹಸಿರಾಗಿದ್ದು. ಅವರ ತಂದೆ ಜನಾಬ್ ಜೈನುಲಾಬ್ಬೀನ್, ರಾಮೇಶ್ವರಂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಚಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಪಕ್ಷಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರ ಅಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳು. ಇವರೆಲ್ಲರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹಿರಿಮೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಕಲಾಂರವರದಾಗಿತ್ತು.

ಒಮ್ಮೆ ಕಲಾಂರವರೊಡನೆ ನಾವು ಮೂವರು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳು ವಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಕೊಡೈಕೆ ನಾಲ್ಗೆ ಹೋದೆವು. ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೆಂದು ಕಾದಿರಿಸಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಹೋಟೆಲ್ ನಲ್ಲಿ ಮಧುಚಂದ್ರಕ್ಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದ ನವದಂಪತಿಗಳೇ! ಊಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಹೋಟೆಲಿನ ವಿಹಾರ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಗೆ ಕೂಡಲೂ ಸ್ಥಳ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಹೋಟೆಲ್ ನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಕತ್ತು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಹಣೇಬರಹವಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಒದೆ ತಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ಯಾಗುವವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಬಾರದೆಂದು ಶಪಥ ಮಾಡಿದೆವು. ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಿದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಕಲಾಂ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದುವರೆಗೂ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ವಿಹಾರವಿರಲಿ, ಕೆಲಸದಿಂದ ವಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ರಜೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಅದೇ ಕೊನೆಯ ಸಲವಿರಬೇಕು!

ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಕಲಾಂ ಅವರಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳೂ ಎಂದೂ ಸಾಲದು. ಈ ವ್ಯಾಧಿ ಅವರ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಕಲಾಂ, ಜಿ. ಮಾಧವನ್ ನಾಯರ್ (ನಿವೃತ್ತ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ) ಮತ್ತೆ ನಾನು ಯಾವುದೋ ತುರ್ತು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಮಾರನೆಯ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮೂರು ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ

ನಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ನೆಲೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೊಚ್ಚಿನ್-ತಿರುವನಂತಪುರ ಹೆದ್ದಾರಿ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ನಿರ್ದೇಶಕ ಮೂರ್ತಿಯವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಫೀಸಿನ ದೀಪಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಂಡವಂತೆ. ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರಂತೆ. ನಾವಿದ್ದೀವಿ ಎಂದು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ತಡೆಯಲಾರದ ಕೋಪದಿಂದ ನಾವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದರು. ಸರಿಯಾಗಿ ಆಹಾರ ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ನಾವು ದೆವ್ವಗಳಾಗಿ ಕಂಡೆವು ಅಂತ ತೋರುತ್ತೆ. “ಕಲಾಂ, ಎಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ?” ಎಂದು ಗುಡುಗಿದರು. “ಸುಮಾರು ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಇರಬಹುದು” ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಲಾಂ ಉಸಿರಿದರು. ಮೂರ್ತಿಯವರ ಕೋಪ ಸತ್ತಿಗೇರಿತು.

“ನಿಮಗೆ, ಈ ನಿಮ್ಮ ಭಂಟರಿಗೆ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಗಂಟು ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈಗಲೇ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಿ. ಎರಡು ದಿನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದು ಆಫೀಸಿಗೆ ಬನ್ನಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನೀವೇನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕಿದರೆ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿಯವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಕಲಾಂ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ‘ಸರಿ, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡೋದಿದೆ? ಬೆಳಗ್ಗೆ ಬರೋಣ ಅಷ್ಟೆ’ ಅಂತ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ (ಅಂದರೆ ಅದೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ) ಮತ್ತೆ ಎಂಟು ಘಂಟೆಗೆ ಅಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಜರ್! ಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮರೆತೇಹೋಗಿತ್ತು!

ಕೇಂದ್ರ ರಕ್ಷಣಾ ಸಚಿವರಿಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ ಕಲಾಂ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಿನಗಳು. ಆಗ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಟಾಟಾ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ಡ್ ಮೆಟೀರಿಯಲ್ಸ್ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೆಲಸ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಮತ್ತೆ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಲಾಂ ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗ ಒದಗಿತು. ‘ಬೆಂಗಳೂರಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೈಮಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಮೀಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ’ ಎಂದರು. ನಾನು ‘ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ. ನಿಮಗೊಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುತ್ತೆ’ ಅಂತ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದೆ. ‘ಖಂಡಿತ. ನೀವು ಮೀಟಿಂಗ್ ಹಾಲ್ ಬಳಿ ಒಂದು ಘಂಟೆಗೆ ಬನ್ನಿ. ಒಟ್ಟಿಗೇ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ’ ಅಂತ ಒಪ್ಪಿದರು. ಸರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಮಿಷಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ

ಕಾದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕಲಾಂ ಮೀಟಿಂಗ್ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದ ಡಾ|| ಟಿ.ಎಸ್.ಪ್ರಹ್ಲಾದ್ ನನ್ನನ್ನ ನೋಡಿ ‘ಈಗ ಅರ್ಥವಾಯ್ತು. ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಮೀಟಿಂಗ್ ಬೇಗ ಮುಗಿಸಬೇಕು ಅಂತ ಕಲಾಂ ಅವರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದೆ ಅಂತ ಅವರು ಸುಳಿವೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ’ ಅಂತ ನಕ್ಕರು. ಊಟ ಮಾಡಿ, ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಯ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟೆವು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಶ್ಯಾಮಲಾ, ನನ್ನ ಮಗಳು ಸೌಮ್ಯ, ಮೊಮ್ಮಗ ಅಭಿಷೇಕ್ ಜೊತೆಗೆ ಅವರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ. ಶ್ಯಾಮಲಳ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ “ಅವತ್ತಿನ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ರುಚಿ ಇವತ್ತಿಗೂ ನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿದೆ” ಅಂದರು. ಈ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಯ ಪ್ರಸಂಗ ಕಲಾಂ ಅವರ ಸರಳತೆಯ ಪ್ರತೀಕ!

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ 1998 ನಾನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಂಜೆಯ ಮೇಲೆ ಕಲಾಂ ಅವರನ್ನು ಸೌತ್‌ಬ್ಲಾಕ್ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ. ಸಂಜೆ ಏಳೂವರೆ ಘಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. “ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಯವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಿದೆ. ಹೊರಡೋಣ ಬನ್ನಿ.

ನನ್ನ ಗೆಸ್ಟ್‌ಹೌಸ್ ತನಕ ನನ್ನ ಕಾರಲ್ಲೆ ಬನ್ನಿ. ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೀವು ಹೊರಡಬಹುದು” ಎಂದರು. ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಹೋಟೆಲ್ ಸೇರಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಸುದ್ದಿಗಾಗಿ ಟಿವಿ ಹಾಕಿದೆ. ಕಲಾಂ ಅವರಿಗೆ ‘ಭಾರತ ರತ್ನ’ ಬಿರುದು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಬಿಸಿ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲಾ ಚಾನೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಕೇಳಿ ಬಂತು.

ಆ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಟೆಲಿಫೋನ್‌ನಲ್ಲಾದರೂ ಅಭಿನಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸೋಣ ಎಂದು ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಬಳಿ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಕೋರಿಕೊಂಡೆ. ಅವರಿಗೆ ಸಂದಿದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್‌ಗಳು, ಖ್ಯಾತ ಬಿರುದುಗಳು, ಗೌರವಗಳು ಒಂದೇ ಎರಡೇ? ಇವುಗಳೊಂದನ್ನೂ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೇ ತಮ್ಮ ನಮ್ಮತೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಹಾಗೇ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕೃಪೆ : ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯದಗೆ

ಮಾಸ್ತರ ಮಗಳು

ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಳು ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಅವಳ ಅಪ್ಪ ಬರೀಕೋಪ ಸ್ಕೂಲ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಸಪ್ತಳವಿಲ್ಲದ ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಳುಗುವ ಅವಳು ಅಪ್ಪಾ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಮುಗಿಸಬೇಕು ಓದಿ ರಾಮಾಯಣದ ಅಧ್ಯಾಯ

ಸರಿಗಮದ ಜಲ್ಲಾದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಶನಂತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಗುನುಗುನಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ತಾನ, ರಾಗ, ಹೃದಯ ಮೀಟಿದ ತಂಬುರಿ ಸ್ವರಪಾನ ಕಾಣದಾದಳು ಹಲವು ದಿನ ಹೇಳದೆ ಹೀಗೆ ಹನಿಹನಿಸಿ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲ, ಬಿಡೆ ನಿನ್ನ ಬಿಗುಮಾನ

ಎಲ್ಲಿ ಹೋದ ಅಪ್ಪ ಸ್ಕೂಲರಜೆಗೆ ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದು ನನ್ನ Cupಪ್ಪಾ ನಗುವ ನವಿಲು ಶಾಲೆಯ ರಸ್ತೆಯು ಕಾಣದಾದ ಹಾಗೆ ನಿಂದೆ ಬರದು ರಾತ್ರಿ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ಕಾಯಲೈ ಶಾರದೆಯೇ ನಿನ್ನ ನೋಡಲು ಬಂದೆ ನಿನ್ನ ದಾಟಿದ್ದು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮರಿಯು

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಎಂದರೆ ಮಗಳ ಕಾವಲುಗಾರ ಅಪ್ಪ ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟೇವು ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಕೊಪ್ಪ ಊರಿನ ಮಾಸ್ತರ್‌ಗೆ ವರ್ಗ ಎಂದು ಹೇಳು ನಿನಗೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಕಷ್ಟ ದೇವರೇ ನಿನ್ನ ಬತ್ತಿಗೆ ತುಪ್ಪ.

ಸೈಕಲ್ಲಿಂದ ಹೋದ ಮಾಸ್ತರು ಬಿದ್ದರು ಒಂದು ದಿನ ಬೈಕಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದೆ ಮಾಸ್ತರರ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಗಾಡಿಗೆ ನಮೋ ದೇವರೇ ಬಿಡಬೇಡ ಅವನ ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಕಾಡಿ ಶಾರದೆ ನೋಡಿ ನಕ್ಕಳು ನನ್ನ ರಾಯರು ಬಂದರು ಹಾಡಿ

- ವಿ.ಎಸ್. ಶ್ಯಾನ್‌ಭಾಗ್

ಆ “ನಂದಾ” ಇಂದಿನ “ಪುಣ್ಯ ಕೋಟೆ”

ಕಥೆಯ ಜಾಡು ಹುಡುಕುವ ಜಾಯಮಾನದಿಂದ ಗಂಭೀರ ಓದಿನ ನಡುವೆ ಪುರಾಣ ಓದೋಣವೆಂದೆನಿಸಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಕೈಗೆ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣ ಸಿಕ್ಕಿತು. ವ್ಯಾಸಪ್ರಣೀತವೆಂದು ಖಾತ್ರಿ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದೆ. ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡವಾಗಿತ್ತು. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗ ಎಂದಿತ್ತು. ಒಂದನೆಯ ಭಾಗ ಬೇರೆ ಇರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಬೇಲದಕೆರೆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. 1945 ರಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಸೂರಿನ ಬಸವೇಶ್ವರ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ ಪ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಮುದ್ದಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಗ್ರಂಥ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಗ್ರಂಥರತ್ನ ಮಾಲಾದಿಂದ 16ನೇ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ. 16 ರಿಂದ 24 ಅಧ್ಯಾಯಗಳ 493 ಪುಟಗಳ ಸಂಪುಟ. ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದೆ. ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಾಗ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗೆ ನಂದೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣ. ಹುಲಿಯಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಭಂಜನನಿಗೂ ನಂದೆಗೂ ಚರ್ಚೆ. ನಂದೆಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಗನೊಡನೆ ಸಾವಿನ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವುದು. ನಂದೆಯು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ವನದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಹುಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದು. ಸತ್ಯದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಹೀಗೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ನನಗೇಕೋ ಧರಣಿಮಂಡಲ ಮಧ್ಯದೊಳಗೆ ನೆನಪಾಯ್ತು. ನೇರವಾಗಿ 18ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪುಟ ತೆರೆದು ಓದುತ್ತಾ ಸಾಗಿದೆ. ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಮುಂದೆ ಎತ್ತ ಸಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗಿ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಸಾಗಿದಳು. ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗುವ ಪುರಾಣದ ಜಾಡು ನನ್ನನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಸೆಳೆಯಿತು. ಪುಷ್ಕರದ ಹತ್ತಿರವೇ ಖರ್ಜೂರವನವಿದೆ. ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭರಿತವಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಮುನಿಗಳವಾಸದಿಂದ ವನಕ್ಕೆ ನವಚೇತನ. ಸಿದ್ಧರ ಬೀಡು, ಚಾರರ ನೆಲೆ, ಈ ವನ. ಇಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಖರ್ಜೂರ ವನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ನದಿಯನ್ನೇ ನಂದಾ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ನಂದಾ ನದಿಯ ನೀರು ವಿಮಲ; ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ, ಹೆಮ್ಮೀನುಗಳ ಮೇಳ, ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಸೂತ ಉವಾಚ. ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಭೂಲೋಕದೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆದು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ನಿತ್ತರಿಸುವ ಶೈಲಿ; ಭೀಷ್ಮನು ಕೇಳಿದನಂತೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯನ ಹತ್ತಿರ - ಪುಲಸ್ತ್ಯ

ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅವನೇ ತಾನೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಅಧಿಕಾರಿ. ಪುಷ್ಕರದ ಖರ್ಜೂರ ವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯೇ ‘ನಂದಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯಿತೇ ಅಥವಾ ನಂದಾ ನದಿಯೇ ಬೇರೆಯೇ? ನದೀ ಮೂಲ, ಋಷಿ ಮೂಲ ಕೇಳಬಾರದಂತೆ. ಆದರೆ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ಕುತೂಹಲ. ನಂದಾ ಎಂಬುದು ಸರಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರೇಕೆ? ಹೆಸರನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾದರೆ ‘ನಂದಾ’ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಭೀಷ್ಮನು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಉಸಿರಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೇಳಿದವನ ತವಕ, ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ನಂದೆಯಾದ ಬಗೆಗೆ ಪುರಾತನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಭಂಜನನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿಷ್ಣನಾಗಿದ್ದನು. ಖರ್ಜೂರೀ ವನದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಪೊದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿರುವ ಆ ಜಿಂಕೆಗೆ ಚೂಪಾದ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಜಿಂಕೆಯು ಬಾಣದ ಹೊಡೆತದಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಭಂಜನನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಹಿಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ದುಃಖದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೂಢನೆ ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹಾಲುಕುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದೆ. ಯಾವ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾತಂಕನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಮಾಂಸದ ಅಮಿಷದಿಂದ ಹೊಡೆದೆಯಲ್ಲ ಇದು ನೀತಿಯೇ. ನಾನು ಈ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೂ ಒಂದು ನೀತಿಯಿದೆ ಎಂದು. ಏನನ್ನಾದರೂ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವ, ಮಲಗಿರುವ, ಮೈಥುನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾದ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡ ಬಾರದೆಂದು. ಈ ನೀತಿಯ ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಾನು ಭಯರಹಿತ ಳಾಗಿದ್ದೆ. ಮರಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸು ತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಘಾತಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಯಾವುದೇ ದೋಷವೆಸಗದೇ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬರಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಬಾಣವೆಸಗಿರುವೆ. ಈ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನೀನು ಮಾಂಸವನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ರೂರ ಮೃಗವಾಗಿ ಹೋಗು ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಹುಲಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಎಂದು

ದುಃಖದಿಂದ ಶಾಪಕೊಟ್ಟಿತು. ಜಿಂಕೆಯ ಅಂತರಂಗದ ಕುದಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಶಾಪದ ಬಿರುಸುಡಿಯನ್ನು ರಾಜನು ಎದುರು ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಭಂಜನನ ಮನಸ್ಸು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಖಿನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅಪರಾಧದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಂಜಲನಾಗಿ ರಾಜನಾದ ಪ್ರಭಂಜನನು ಜಿಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾನೆ. “ನೀನು ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರಿಯದೆ ತಪ್ಪೆಸಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ನೀನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೋ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹುಲಿಯಾಗೆಂದು ಶಪಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತು

ಸಂಗ್ರಹ : ಗಂಗಾಧರ ವಿ. ಭಟ್

ಸುಳ್ಳಾಗದು. ನಾನು ಈ ರೀತಿಯ ದಂಡನೆಗೆ ಅರ್ಹನೇ. ಆದರೆ ಈ ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮೋಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ? “ಈ ರೀತಿ ಶಪಿತ ಹುಲಿಯರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಯಾವಾಗ ಮಾನುಷಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿತು. ಮಾನುಷಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅದರ ಮಹತ್ವ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕೆ? ಆದರೆ ಆ ಜಿಂಕೆಯು ಪ್ರಭಂಜನನ ಅಪರಾಧಪ್ರಚ್ಛೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಇದು ಪ್ರಜ್ಞಾಪರಿಪಾಕಕ್ಕೆ ಹದವಾದ ಕಾಲವೆಂದು ಬಗೆದು ಹೇಳಿತು. “ಈ ಶಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದ ನಿನಗೆ ಒಂದುನೂರು ವರ್ಷದ ನಂತರ ವಿಮೋಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಕಾಲಕಳೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲಾರೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ನಂದೆಯೆಂಬ ಹಸು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದ ನಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ನೀನು ನಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ನಡೆಸುವೆ. ಈ ಸಂವಾದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪಕ್ವವಾಗಿ ನೀನು ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾನವನಾಗುತ್ತಿಯೆ. ತಜ್ಞರೊಡನೆ ಸಂವಾದದಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಿವೇಕ ಪರಿಪಾಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಪ್ರಭಂಜನ ಜಿಂಕೆಯರ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಮುಂದೇನಾಯಿತೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಜಿಂಕೆಯ ಶಾಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಭಂಜನನು ಹುಲಿಯೇ ಆದನು. ಹಿಂದೆ ಮಾನವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕ್ರೂರದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಣಗಳಂಥ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಗಳ ಅವಲಂಬನೆಯಿತ್ತು. ಈ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳಂಥ ದಂತ, ನಖಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಘೋರತೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಯಾದಂತಾಯಿತು. ಅದೇ ಖರ್ಜೂರೀ ವನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಮೃಗಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೃಗಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣೆಯ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು,

ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಎಂದು ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಾದೇನು? ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಾನವನಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡರೆ ಇಂಥ ಹೇಯ ಬದುಕಿಗೊತ್ತುವ ಇಂಥ ಕೀಳು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಂಸದ ಅಮಿಷದಿಂದ ಬೇಟೆಯ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದೆ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮಾನವರನ್ನೇ ಕಂಗಾಲು ಮಾಡುವ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡ ಈ ಭೀಷಣ ರೂಪ ಪಡೆದನು. ಮನುಷ್ಯನು ಮೃಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಪತ್ತು ಆಹ್ವಾನವಾದಂತೆ. ನಾನು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವೆಸಗಿ ಈ ಹೀನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಒಳ್ಳೆಯವನಾದ ನಾನು ಸಹ ಎಂಥ ವಿಕೃತ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥ ಪರಿಣಾಮವಾಯಿತು. ನನಗಿನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಏಳೆ? ಅತಿಹೀನವಾದ ಈ ಹಿಂಸೆಯೊಂದೇ ನನ್ನ ಭಂಡಬಾಳಬಂಡಿ. ಈ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ದುಃಖವೇ ತಾನೇ ಬರುವುದು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆಂದೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದವು. ಜಿಂಕೆಯ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗುವುದೆಂತು” ಎಂದೆಲ್ಲ ತನ್ನೆನ್ನೆ ಹಳಿದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮರುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ನಾರನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹಸುಗಳ ಮಂದೆಯೊಂದು ತಾಮುಂದು ನಾಮುಂದೆಂದು ಖಜೂರೀ ವನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಹುಲ್ಲು ನೀರಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಗೋವುಗಳ ಗುಂಪು ಅಲ್ಲೇ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿತು. ಗೋವುಗಳ ಹಂಬಾರವದಿಂದ ಆ ವನ ತುಂಬಿತು. ದಷ್ಟಪುಷ್ಟರಾದ ಗೋಪಾಲಕರಿಂದ ಆ ವನವು ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಹಸುಗಳ ಹಂಬಾರವದಿಂದ ಗೋಪಾಲಕರ ವಾಸಕ್ಕೆ ಖಜೂರೀವನವು ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳ ಸಂತತಿಗೆ ಬೀಡಾದ ಈ ಕಾಡಿಗೆ ಗೋವುಗಳ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಗೋಪರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಖಜೂರೀವನದ ಸದಸ್ಯರಾದ ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ದಷ್ಟ ಪುಷ್ಟವಾದ ಹಸುವೊಂದು ಹೃಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಆನಂದದ ಅತಿರೇಕವನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ನಂದಾ ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಸುಗಳ ಮಂದೆಯಲ್ಲಿ ನಂದೆಯು ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿತ್ತು. ಅದರ ಬಣ್ಣ ಹಂಸದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಚ್ಚಲು ಬೋರಲಿಟ್ಟ ಕೊಡವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖವು ಉದ್ದವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಪುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಗಗಳು ಸ್ಪಟಿಕ ಸ್ಪಟವಾಗಿದ್ದವು. ಗಂಗೆದೊಗಲು ತೋರಣದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚರ್ಮ ತೆಳುವಾಗಿತ್ತು. ಕತ್ತು ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಶುಭ್ರವಾದ ಕತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಂಟೆಯ ಸರದ

ಕಿರುಗಂಟೆಗಳು ಕತ್ತನ್ನು ಮುತ್ತಿದ ರೋಂಕಾರಗೈಯುವ ದುಂಬಿಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ನಂದೆಯ ಧ್ವನಿ ಇಂಪಾಗಿತ್ತು. ಮಮತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ನಂದೆಯ ಹಂಬಾ ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳುಗನಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹಸುಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸಮರ್ಥ ನಾಯಕನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಸುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಹುಲುಸಾಗಿ ಮೇವನ್ನು ಮೇಯ್ದು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಹುಲ್ಲು ಗಾವಲನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವ ಸ್ಥೈರ್ಯವಿತ್ತು. ಹುಡುಕಿದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಮೆದ್ದು ಗುಣದೋಷವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ. ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಅನುಚರರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನಾಯಕನ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಂದೆಯ ದೈನಂದಿನ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿತ್ತು. ಈ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ನಂದೆಯು ಅಂದೊಂದು ದಿನ ಯಾವುದೋ ನದಿಯೊಂದರ ತಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿತು. ಆ ನದಿಯ ತಟದಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಪರ್ವತ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅದೇ ರೋಹಿತ ಪರ್ವತ. ತಡವೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಪರ್ವತದತ್ತ ಸಾಗಿತು. ರೋಹಿತ ಪರ್ವತದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಯಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಾತವಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿತು. ನೂರಾರು ಗುಹೆಗಳು, ಕಂದರಗಳು, ಪ್ರಪಾತಗಳು ರೋಹಿತ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿದ್ದವು.

ರೋಹಿತ ಪರ್ವತದ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಮವಾದ ಒಂದು ಜಾಗವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಹುಲ್ಲಿನಾಸೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿದರೂ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಬಹುದೆಂದು ಸಂದೇಹವು ದಯಿಸಿತು. ನೆಲವು ಸಮತಟ್ಟಾಗಿರದೆ ತಗ್ಗು ದಿಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ವಿಷಮವಾಗಿತ್ತು. ನೋಡುತ್ತಲೇ ಭಯದಿಂದ ರೋಮನಿಮಿರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿತ್ತು. ನೂರಾರು ನರಿಗಳು ವಿಕೃತವಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ದುರ್ಗಮ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಲಿ ವಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಗರ್ಜನೆ ಗುಡುಗಿನ ಸದ್ದನ್ನು ಅಡಗಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದ ನಂದೆಗೆ ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವನ ಹೆಸರು ನಂದ ಮಹಾಧರ್ಮಿಷ್ಯ. ಗೋವುಗಳ ಮತ್ತು ಗೋಪರ ಹಿತಕಾಯುವುದೇ ಅವನ ಕಾಯಕ. ಪ್ರತಿದಿನ ಉದ್ದುದ್ದ ತುದಿ ಮುರಿಯದ ಹುಲ್ಲನ್ನು

ತಪ್ಪದೆ ತಂದು ಗೋವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಮಂದೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಲ್ಲಿನಾಸೆಯಿಂದ ಮೇಯುತ್ತಾ ಏಳುಗಂದಿಯಾದ ನಂದೆಯು ಹುಲಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೇಯತೊಡಗಿತು.

ನಿಲ್ಲ ನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತ ಹುಲಿಯು ನಂದೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿತು. ಇಂದು ಎಳುಗಂದಿಯಾದ ನೀನೇ ನನಗೆ ಆಹಾರವಾಗಿ ನೀನಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವೆ ಎಂದಿತು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಬೆದರಿದ ನಂದೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹುಲಿಯ ಕಠೋರವಾದ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ನಂದೆಯ ಮೈಕಂಪಿಸಿತು. ಚಂದ್ರಮನಂಥ ಎಳೆಯ ಕಂದನ ನೆನಪಾಯ್ತು. ಪುತ್ರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಸ್ವರ ಗದ್ಗದವಾಯಿತು. ಪುತ್ರನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯಿಂದ ಅಂತರಾಳ ಬೆಂದು ಹೋಯಿತು. ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯಿತು. ಕಂದನನ್ನು ಕಾಣುವ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತನಾದೆನೆಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮುಮ್ಮಲ ಮರುಗಿತು. ದುಃಖತಪ್ತಳಾಗಿ ಆಕ್ರಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇನ್ನೂ ಭಯಭೀತಳಾಗುವಂತೆ ಭೀಕರವಾಗಿ ಗರ್ಜಿಸಿ ಹುಲಿಯು ಕೇಳಿತು. ನೀನೇಕೆ ಮರುಗುವೆ? ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ನನ್ನ ಕವಳವಾಗಿ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಲುಕಿರುವೆ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಭಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಅತ್ತರೂ ಬದುಕಲಾರೆ. ನಕ್ಕರೂ ಉಳಿಯಲಾರೆ. ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವುದು ಲೋಕ ನಿಯಮ. ನೀನಾಗಿಯೇ ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವೆ. ಈಗಲೇ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬಂದಿದೆ. ಸುಮ್ಮನೇ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಅಳುವುದೇಕೆ? ನಿನ್ನ ನಡವಳಿಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಗೊಳಿಸಿದೆ. ನೀನು ಅಳಲು ಕಾರಣವೇನು? ಹುಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ನಂದೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು.

“ಸುಂದರನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನನ್ನ ತಪ್ಪೆಲ್ಲ ಕ್ಷಮಿಸು, ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದ ಪಶು ಬದುಕುವುದುಂಟೇ? ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಚಿಂತೆ ನನಗಿಲ್ಲ. ಮರಣ ನನಗೆ ಬರಬೇಕಾದದ್ದೇ. ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಿತ. ಇದು ಪರಿಹರಿಸಲಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆ. ತನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಲಾರದವನು ನರನಿರಲಿ, ಪಶುವಾಗಲಿ, ದೇವನೇ ಆದರೂ ಮೃತ್ಯುವಶನಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಈ ಸಾವು ನನಗೊಬ್ಬಳಿಗಾಗಿ ಬಂದ ಆಪತ್ತಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಶೋಕಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ದುಃಖದ ಕಾರಣ ಸ್ನೇಹ. ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣ ಬೇಯುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಆಲಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ನವತಾರುಣ್ಯದ ವೊಟ್ಟವೊದಲನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಕಂದನನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇದು ನನ್ನ ಮೊದಲ ಸಂತತಿ. ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟ ನನ್ನ ಆ ಕಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಚ್ಚಲ ಹಾಲನ್ನೇ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೂಸಿಯೂ ನೋಡಲಾರದು. ಆ ಕಂದನನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿ ನನ್ನ ಬರವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಸತ್ತರೆ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಕಂದ ಹೇಗೆ ಬದುಕಿಯಾನು ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಚಿಂತೆ. ಕಂದನ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಕರುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯುಣಿಸಿ ಮೈನೆಕ್ಕಿ, ಗೆಳತಿಯರಾದ ಹಸುಗಳಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ, ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಕಂದನಿಗೆ ಹಿತ ಯಾವುದು ಅಹಿತ ಯಾವುದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಶ ನೀಡಿ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವೆ. ಆಗ ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನು.”

ಹುಲಿಯು ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ ನಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಂಬದೇ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

“ನಿನಗೆ ಮಗನಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗ? ಸಾವು ಸಂಧಿಸಿರುವುದು ನಿನಗಿರಿಯದೇ? ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಅಂಜುತ್ತವೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ನಂತರ ನನಗೇಕೋ ದಯೆ ಮೂಡಿತು. ಈ ಕೃಪೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ಪುತ್ರ ಪುತ್ರ ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಿರುವೆ. ಕಾಲನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿವವನನ್ನು ಪುತ್ರರು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ತಪಸ್ಸು, ದಾನ, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಗೆಳೆಯ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಿಸಲಾರರು. ನೀನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಸಲಹುವದೀಕ್ಕೆ ತೊಟ್ಟ ಗೋಪೀ ಜನರು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಲು ಬಿಡುವರೇ? ನಿನ್ನಾಗಮನದಿಂದ ಅನುರಾಗದಿಂದ ಗುಟ್ಟುರು ಹಾಕುವ ಹೋರಿಗಳ ಒಂ ನಿನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸದೇ? ಎಳೆಗರುಗಳ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಪರಿಸರವನ್ನು ತೊರೆದು ನೀನು ಬರುವುದುಂಟೇ? ದೇವಲೋಕದ ಸ್ವರ್ಗಸದೃಶವಾದ ಗೋಕುಲವನ್ನು ಗೋವು ಹೇಗೆ ದೂರಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು? ಆನಂದದ ಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಹರಿಸುವ, ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುವ ಆ ಗೋಕುಲದ ಸೆಳೆತದಿಂದ ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಪವಿತ್ರವೂ, ಮಂಗಲಮಯವೂ, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವೂ, ರಮ್ಯತೀರಮ್ಯವೂ ಆದ ಗೋಕುಲ ನನ್ನಂಥವನನ್ನೇ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆಯದೆ? ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವು ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೇ ಗೋಕುಲದಲ್ಲೇ ನೆಲೆನಿಂತೆಯಲ್ಲ. ಗೋಕುಲವನ್ನು ಈಶ್ವರನೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರ. ಎಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರವಲ್ಲದೆ ಗೋಕುಲ! ಯಾವ ಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿದೆ ಗೋಕುಲ?

ಗೋಪಿಯರು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಸರಬರವೆಂಡು ಮೊಸರೊಡೆಯುವಾಗ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಕಡಗೋಲಿನ ಲಯಬದ್ಧ ಸ್ವರ, ಎಳೆಗರುಗಳ ಮಮಕಾರದ ಅಂಬಾ ಎಂಬ ರವ, ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾಂತಸ್ವನ ಭರವಸೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಉಕ್ಕಿಸುವ ಹಸುಗಳ ಓಂಕಾರ ಸದೃಶ್ಯ ಹಂಕಾರ - ಒಂದೇ, ಎರಡೇ! ಇಂಥ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕದ ಕರುಗಳ ಕರುಣಾರ್ಥ ಕೂಗು, ರಕ್ಷಣಾ ದೀಕ್ಷಿತರಾದ ಬಾಹು ಯುದ್ಧ ಪರಿಶ್ರಮಿಗಳಾದ ಧೀರರಾದ ಗೋಪರ ಪಾಲನೆಯ ಭಾಗ್ಯ ಹಸುಗಳ ಹಸುಗಳೆಗಳ ಕೃತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಸರಿಸಿ ಹಾಡು ನೃತ್ಯ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಿಂದ ಆನಂದ ತುಂದಿಲಾಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದ ಸದ್ದಿಗೆ ಕಿವಿ ತುಂಬಿ ಹೋಗದೆ? ತಲೆದೂಗುವ ತಾವರೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸರೋವರದಂತೆ ಗೋಕುಲ ಕಾಣಬಹುದಷ್ಟೇ. ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಗೋಕುಲವೆಂದರೆ ಸಂಪತ್ತಿನ ತವರು, ಸೌಂದರ್ಯದ ಗಣಿ, ಹರ್ಷಭರಿತ ಪುಷ್ಪರಾದ ಜನರ ನಿವಾಸ ಭೂಮಿ. ಇಂಥ ಗೋಲೋಕವನ್ನು ತೊರೆದು ನೀನು ಬರುವುದುಂಟೇ? ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಭಕ್ತಕನಾದ ನನ್ನ ದೇಹದ ಪಂಚಭೂತಗಳು ತೃಪ್ತವಾಗಲು ಬಿಡಲಾರೆ. ನಿನ್ನ ರಕ್ತದ ರುಚಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವೆ. ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ನಂದೆಯು ವಿಚಲಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಮೃಗದೊಡೆಯ ಕೇಳು, ನಾನು ಎಳಗಂದಿ, ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ಎಳೆಗರುವನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ ಗೋಪರನ್ನು ನೋಡುವೆ. ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಅಂಗಲಾಚುವೆ. ನನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಲಾರೆನು. ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು. ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಏನು ಅನಾಹುತವಾದೀತೆಂದು ಬಲ್ಲೆನು ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಪ್ಪೆನು. ನಾನು ಪಾಪ ಭೀರು. ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಸರಿಸಮಾನ, ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮ. ಸತ್ಯವೇ ನನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆ ವಂಚಿಸುವ ಲೋಭಿಯಾಗೆನು. ಸಂಚಿನಿಂದ ವಿಷಮಣಿಸುವ ಮ್ಲೇಚ್ಛನೂ ನಾನಾಗಲಾರೆ. ವಚನ ಭ್ರಷ್ಟನೆ ಈ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಹಸುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತಲ್ಲವೆ? ಭಾಷೆ ಕೊಡುವುದೆಂದರೆ ಸತ್ಯದ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟುವುದಲ್ಲವೆ? ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಹೊಡೆದಂತಲ್ಲವೇ? ಭಾಷೆಯಿತ್ತರೆ ಸತ್ಯದ ಭರವಸೆಯಿಂದ ತಾನೆ ನಿರುದ್ವೇಗದಿಂದ ಭಾಷೆ ಪಡೆದವನು ನಿಷ್ಟ ತಿಕ್ಕಿಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪುವುದೆಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ

ದಾನ ಮಾಡಿದ ಮಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದಂತಲ್ಲವೆ. ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವನು ಇಬ್ಬರನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣದೇ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡಿದಂತಲ್ಲವೇ? ಭಾಷೆ ನೀಡುವುದೆಂದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಸತ್ಯವನ್ನು ವರಿಸಿದಂತಷ್ಟೆ. ದುರ್ಬಲವಾದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ದುರ್ಗಮವಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರಹೊರಿಸುವುದುಂಟೇ? ಛೇ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಲಾರೆ. ತತ್ತ್ವದ ಹಸಿವಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಕತೆಯಾದ ಕಥೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಪಡಿಸಿದಂತೆ ತಾನೇ? ಭಾಷಾಭಂಗವಾದರೆ ಮನೆಗೆ ಬರಮಾಡಿದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ನಿರಾಶೆಗೊಳಿಸುವುದುಂಟೇ? ಸತ್ಯದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ತಾನೆ ಭಾಷೆ ಜೀವತಳೆಯುವುದು? ಸಂವಾದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ವಿವಾದ ಬಗೆಹರಿಯುವುದು? ಒಂದೆರಡು ಬಗೆಯ ಅಪಚಾರವೇ? ಕೆಟ್ಟ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೆಚ್ಚಲಾರ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಘೋರಪಾಪಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಜರ್ಜರಿತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ವಚನಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನಂಬು.”

ನಂದೆಯ ವಿವೇಕದ ನುಡಿ, ಸತ್ಯಾನುಸಂಧಾನ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. “ನಿನ್ನ ಪಥವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮೂಢ ಹುಲಿಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವ ಮೈದೋರಬಹುದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಲವರು ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪುವುದು ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾತಕವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲ. ಕಾಮುಕಿಯಲ್ಲಿ, ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ, ಪ್ರಾಣಾಪಾಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಚನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಹಾಕಬಹುದಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವು ಸಂಭವಿಸಿದೆ. ಮೂರ್ಖರಾದ ನಾಸ್ತಿಕ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳೆಂದು ಕೊಂಡವರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ವಾದಚಕ್ರದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ ಬಿಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಲುವಿಗೆ ಕುತರ್ಕ, ಕುಹೇತು, ಕುದೃಷ್ಟಾಂತಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಸರಪಳಿಯನ್ನೆ ಬಳಸಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾಚುವಂತೆ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಮೋಹಿತರಾದದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವೇದ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೂ ಮಿಥ್ಯವನ್ನು ತಥ್ಯವೆಂದೂ ತಥ್ಯವನ್ನು ಮಿಥ್ಯವೆಂದೂ ಸಾಧಿಸಿ ಇತರರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಕುದ್ಧರಿಗೆ ಕೊರತೆಯೇನಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರಕಾರನಷ್ಟೇ ನೈಪುಣ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿದೆ. ಚಿತ್ರಕಾರನು ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭಿತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಗ್ಗು-ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕೈಚಳಕ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ

ಮಾಡುವವನನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ವಿರಳವಲ್ಲವೇ? ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಕರುವೂ ಸಹ ಹಾಲು ಬತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ಯ ನೇರವೇರಿದ ನಂತರ ಬುದ್ಧಿ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಋಷಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಮನುಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಪಥವನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ದೇವತೆಗಳೂ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಧರ್ಮದ ಅರ್ಥ ಭಾಗವನ್ನು ನ್ಯಾಯದೇವತೆಯೇ ಕಡಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆಯಬೇಡಾ. ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೀನೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ತೋರಿಸಿದೀಯೆ. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು ಇಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡು.

ನಂದೆಯು ಹೆಬ್ಬುಲಿಯ ಸಾಧುಭಾವವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಲು ನಾನು ಯಾರು? ಅದು ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಪರರನ್ನು ವಂಚಿಸಿದರೆ ತಾನೇ ತನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ.

ಹುಲಿಯು ನಂದೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. “ಹೋಗು ನಂದೆ ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಮುದ್ದು ಕಂದನನ್ನು ಕಾಣು. ಹಾಲು ಕುಡಿಸು, ಮೈನೆಕ್ಕು, ನಿನ್ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು, ಸಹಚಾರಿಗಳು, ಬಾಂಧವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮರೆಯದೇ ಆದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಾ”.

ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯಸಂಧಿಯಾದ ನಂದೆ ಹೀಗೆ ಹೆಬ್ಬುಲಿಗೆ ಭಾಷೆಯಿತ್ತು, ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು, ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ನಂದೆಗೆ ದುಃಖವು ವ್ಯವಸ್ಥಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದೀನಳಾಗಿದ್ದಳು, ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಂಭಾ ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಕೂಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋದ ಆನೆಯಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿಡಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ದುಃಖ ಪಂಕದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ತಿಣುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ನೆನೆಸೆದು ವಿಲಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೇಗೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಇಂದ್ರ ನದಿಯ ತಟದಲ್ಲಿರುವ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಕಿವಿಮಿರಿಸಿ ತನ್ನ ಕರುವಿನ ಕೂಗನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೂಗಿನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಓಡಿಬಂದಳು. ಕಣ್ಣೀರು ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ನಂದೆಯು ಕರುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಸಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಅಮ್ಮನನ್ನು ಕಂಡು ಎವೆಯಕ್ಕದೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಕರುವು ಸಂದೇಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ “ಅಮ್ಮ ಈಗೇಕೆ ನಿಮ್ಮ ದುಗುಡು” ಎಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ನಿನ್ನ

ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವರೂಪ? ಶಾಂತಿಯ ಸೆಲೆ ಬತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಉದ್ವೇಗವೇಕೆ? ನೋಟದಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯ ಭೂತಾವೇಶವೇಕೆ? ಎಂದು ಮುದ್ದು ಕರು ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ತೊದಲುತ್ತದೆ.

“ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಮುದ್ದು ಕಂದ ಹಾಲು ಕುಡಿ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ನಾನು ಆಶಕ್ತ. ನೀನು ಈಗ ಬಯಸುವಷ್ಟು ಹಾಲು ಹೀರಿ, ತೃಪ್ತಿ ಪಟ್ಟುಕೋ. ಇದು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನಮ್ಮನ ಅಂತಿಮ ದರ್ಶನ. ಈಗೊಂದು ಸಲ ನಿನ್ನಮ್ಮನ ಹಾಲು ಕುಡಿ. ಕಂದಾ ಮುಂಜಾನೆ ಯಾರ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವೆಯೋ? ಭಾಷೆಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಕಂದ. ಈಗಲೇ ಹೊರಡ ಬೇಕು. ಹಸಿದ ಹೆಬ್ಬುಲಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ”. ನಂದೆಯ ನುಡಿ ಕೇಳಿ ಕಂದನು ಮಾರುತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅಂಬಾ ನೀನು ಹೋಗುವೆಡೆ ನಾನು ಬರುವೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಾಯುವುದು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ. ನೀನಿಲ್ಲದೇ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಾನು ಸಾಯಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಅಮ್ಮ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನು ಆ ಹುಲಿರಾಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಿಂದು ಸಾಯಿಸಲಿ. ಮಾತೃಭಕ್ತರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸದ್ಗತಿ ನನಗೆ ದೊರೆಯುವುದು ಖಂಡಿತ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಹೀಗೆ ಮಾಡೋಣ. ನೀನಿತ್ತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾನು ಪೂರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಅಮ್ಮನಿಲ್ಲದೆ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾವೇ ಮೇಲು. ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಯಾರು ತಾನೇ ಸಾಕಬಲ್ಲರು. ಹಾಲು ಕುಡಿವ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ತಾಯಿಯಂಥ ಬಂಧು ಮತ್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ತಾಯಿಯಂಥ ಪಾಲಕನಿಲ್ಲ, ಗತಿಯಿಲ್ಲ, ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲ, ಸುಖವಿಲ್ಲ, ದೇವನಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಅಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ಪ್ರಜಾಪಾಲಕನು ಕರುಣಿಸಿದ ಪರಮ ಧರ್ಮ. ತಾಯಿ ಸೇವೆಗೈದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉನ್ನತಿ ನಿಶ್ಚಿತ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಂದೆ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

“ಕಂದ ಮೃತ್ಯು ನನಗೆ ವಿಧಿ. ನೀನು ಬರುವುದು ಬೇಡ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಸಾವಿಗೆ ಎಳೆಯರ ಪ್ರಾಣವಿನಿಮಯ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ಮುದ್ದು ಕಂದ ಹಲವು ಮಾತೇಕೆ? ಇದು ನಿನ್ನಮ್ಮನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಸಂದೇಶ. ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆ. ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡು ಕಂದ, ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಬೇಡ, ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸರ್ವನಾಶ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನೀರಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರು. ಇಹ ಮತ್ತು ಪರದಲ್ಲಿ ಆಶೆಬುರುಕನಾಗಬೇಡ. ಅತಿ ಆಸೆ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತದೆ. ಕಂದ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೇಯಲು ಆಸೆಪಡಬೇಡ. ಲೋಭಿಯಾಗಬೇಡ. ಲೋಭವು ಮಾಡಬಾರದ ಅತ್ಯಗ್ರವಾದ ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಲೋಭದಿಂದ ಮುಂಕಾದ ಮತಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ದಟ್ಟಡವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಅಪಾಯದ ಕೋಟೆಯನ್ನೂ ಏರುತ್ತಾರೆ. ಬಲ್ಲವರೂ ಲೋಭದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರೇ ಕಾರಣಗಳು. ಲೋಭ ಅಜಾಗ್ರತೆ ನಂಬಿಕೆ. ಸದಾ ಕಾಲ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೇ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಂದ, ದುಷ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಬೇಕು. ಮೈಲೆಚ್ಚುರು ಸಂಚು ಹೂಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಳ್ಳಕಾರು ವ್ಯೂಹ ರಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯೂಹವನ್ನು ಭೇದಿಸಬೇಕು. ಹೆಜ್ಜೆ, ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಸಂಕಟ ಎದಿರಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಗನೇ ನಮ್ಮೊಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳುತ್ತಿರುವವರ ಪಾಪಿಗಳ ಚಿತ್ತ ನಮ್ಮಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ನಖಿಗಳುಳ್ಳವರು, ನದಿ, ಚೂಪಾದ ಕೊಂಬುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳು, ಧೂರ್ತಸ್ತ್ರೀಯರು, ಧೂರ್ತ ಸೇವಕರು ನಮಗೆ ಸುಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದೂ, ಸಹವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹರಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬದವರನ್ನು ನಂಬಲೇ ಬೇಡ. ನಂಬಿದವರಲ್ಲೂ ಅತಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬೇಡ. ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಭಯವು ಬೇರು ಸಹಿತ ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲಿಯೂ, ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬೇಡಾ. ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿದವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ಬಯಲು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನು ಗೂಢಾಚಾರರ ಮೂಲಕ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮೇಯುವಾಗ ಗಂಧವನ್ನು ಅಪ್ರಾಣಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಮುಂದೆ ಸಾಗು. ದಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಇರಬೇಡ. ಸದಾ ಕಾಲ ಧರ್ಮಚಿಂತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರು. ನೀನು ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೊಳಗಾಗ ಬೇಡ, ಮಗು, ಸಾವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹಜ. ಹಾದಿಹೋಕನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಸಮಾಗಮವು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ. ಈ ಜಗತ್ತು ಅಶಾಶ್ವತ. ನೀನೊಬ್ಬನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ? ಶೋಕಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪಾಲಿಸು.”

ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಭೀಷ್ಮನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಾ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಂದನಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಮೈನೆಕ್ಕಿ ಶೋಕತಪ್ಪಳಾದ ನಂದೆಯು ಕಣ್ಣೀರುಕ್ಕಿಸುತ್ತಾ, ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಡುತ್ತಾ, ತೆವಳುತ್ತಾ ಮರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಬಾಳು

ಶೂನ್ಯವೆಂದು ಬಗೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೂತಾಗ ನಡೆಯಲು ಕಷ್ಟ ಪಡುವಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲಾಗದೆ ಮಗನತ್ತ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮಗನಿಗೆ ಸಮನಾದ ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲ, ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆ ಬರಿದು. ಪುತ್ರರಿಲ್ಲದವರೂ ಬರಡು. ಪುತ್ರನಿಂದಲೇ ಗತಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಗತಿ. ಜನರು ಚಂದನ ತಂಪೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಗನ ಅಲಿಂಗನ ಚಂದನಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ತಂಪು. ಹೀಗೆ ಮಗನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿ, ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ತಾಯಿ, ಸಹಚಾರಿ, ಗೋಪಿಯತ್ತ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ತಡಮಾಡದೇ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಂದೆಯ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ ನಾನು ಹೆಬ್ಬುಲಿಗೆ ಬಲಿಯಾದೆ. ಭಾಷೆಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗುವ ನಿರ್ಬಂಧದ ಮೇಲೆ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಬಂದೆ. ಮಗನನ್ನು, ಅಮ್ಮನನ್ನು, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು, ಗೋಕುಲವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದೆ. ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗುವೆ”.

“ಅಮ್ಮ ಕ್ಷಮಿಸು ದುರ್ನಡತೆಯಿಂದ ನಾನು ಎಸಗಿದೆಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮನ್ನಿಸು. ಈ ನನ್ನ ಕಂದ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಕಂದನು ಬಿಕ್ಕ ತೊಡಗಿದನು.

“ಹೇ ಪ್ರಾಣ ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ವಿಪುಲೆ, ಚಂಪಕೆ, ದಾವೆ, ಭದ್ರೆ, ಸುರಭಿ, ವಸುಧಾರೆ, ಪ್ರಿಯೆ, ನಂದೆ, ಮಹಾನಂದೆ ಘಟಪ್ರಭೆ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ನಾನೆಸಗಿದ ಎಲ್ಲಾ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೇ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಳ್ಳವರು ನೀವು, ಸಕಲಲೋಕಕ್ಕೆ ತಾಯಂದಿರು. ಎಲ್ಲರೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೊಡಬಲ್ಲವರು. ನನ್ನ ಈ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಕರುವನ್ನು ಕನಿಕರಿಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಸೋದರಿಯ ಮಗನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಈ ತಬ್ಬಲಿ ಕರುವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕಂದನ ಲಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ನಿಮ್ಮದೇ. ನಿಮ್ಮ ಮಗನೆಂದು ಬಗೆದು ಪಾಲಿಸಿರಿ. ತಬ್ಬಲಿ ಕರುವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿರಿ, ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಶೋಕಿಸಬೇಡಿ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ನನ್ನ ಮರಣ ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಿತವಲ್ಲವೇ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾಯಿ, ಗೆಳತಿಯರು, ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.” ಸತ್ಯಸಂಧಿಯಾದ ನಂದೆ ಇದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಹೆಬ್ಬುಲಿಯ ಮಾತಿನ ಮೇರೆಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಇದು ಆಪತ್ಕಾಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸು. ವಚನ ಭ್ರಷ್ಟನಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಮರಣದಿಂದ ಪಾರಾಗು. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೋ. ನಂದೆ ನೀನು ಮತ್ತೆ ಹುಲಿಯ

ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಅಧರ್ಮ. ಸ್ವಂತ ನಿನ್ನ ಕಂದ, ಅದೂ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಸುಳೆಯನ್ನು ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಅನ್ಯಾಯ. ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಬಂದರೆ ವಚನ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಪಾತಕವಲ್ಲವೆಂದು ಧರ್ಮಜ್ಞರಾದ ಋಷಿವರ್ಯರೇ ಹಿಂದೆಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸುಳ್ಳಿನಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಪ್ರಾಣವಧೆ ತಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಅದು ಸುಳ್ಳೇ ಅಲ್ಲ. ಸತ್ಯ! ಸತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಹಾನಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಅದು ಸತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳು. ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗವು, ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾತಕವಾಗದು. ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಪಾಲನೆಯೇ ಪಾತಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮಿನಿಯರಲ್ಲಿ, ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ, ಹಸುಗಳ ವಿಮೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗ ದೋಷವಲ್ಲ ನೀನು ಪ್ರಾಣಸಂಕಟಪಿತಳಷ್ಟೇ?”

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ನಂದೆಯು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ.” ಇಲ್ಲೊಂದು ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವಿದೆ. ಪರರ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಸುಳ್ಳುಡಲಾರೆ. ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವಿಗಳು ಒಂಟಿ. ಮರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾಂಗಿ. ಬದುಕಿನ ಭವಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂಟಿಯೇ ತಾನೆ. ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೂ ಒಬ್ಬಂಟಿಗ ನಾಗಿಯೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಈ ಲೋಕದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವೇ ಮೂಲಾಧಾರ. ಧರ್ಮವೆಲ್ಲ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ಸತ್ಯದ ಬದ್ಧತೆಯಿಂದಲೇ ಸಮುದ್ರವು ತನ್ನ ಮೇರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನುಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ದಾನಮಾಡಿ ಪಾತಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ. ಮೋಸದಿಂದ ನಿರ್ಬಂಧಿತನಾದರೂ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಸತ್ಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನೂರಾರು ಶಿಖರಗಳನ್ನುಳ್ಳ ವಿಂಧ್ಯನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಗಿರುವನುತಲೆ ಎತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಸತ್ಯಾಧೀನ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದು ಉಳಿಯದು. ತನ್ನತನವನ್ನೇ ತಾನು ಇನ್ನೊಂದು ತೆರನಾಗಿ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತನ್ನ ತನವನ್ನೇ ಅಪಹರಿಸಿದ ಚೋರನಾಗುವು ದಿಲ್ಲವೆ? ನನಗೆ ನಾನೇ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನರಳಲಾರೆ. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಒಳಿತಿಗೇ ಮಾರಕ, ಉನ್ನತಿಗೆ ಸತ್ಯವೇ ಸಾಧನ. ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ತೀರ್ಥ. ಈ ಸತ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯೆಂಬ ಒರತೆಗಳಿವೆ. ಇಂಥ ಸತ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದಿದ್ದವನ ಏಳಿಗೆ ಶತಸ್ತಿದ್ಧ. ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಮೇಲೋ ಸತ್ಯ ಮೇಲೋ ಎಂದು

ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧಕ್ಕಿಂತ ಸತ್ಯವೇ ಮಿಗಿಲು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಸತ್ಯವೇ ಪರಮ ತಪಸ್ಸು. ಕ್ಲೇಶಗಳಿಲ್ಲದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯ ಒರೆಗಲ್ಲು. ಸಂತರ ಕುಲಧನ ಎಲ್ಲಾ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಿರಿದಾದ ವರ. ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ಲಭವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಅಲಂಕಾರ. ಮೈಚ್ಚನೂ ಸಹ ಸತ್ಯವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಉದ್ಧಾರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಅಂಥ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಬಿಡಲಾರೆನು.”

ನಂದೆಯು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲಾ ಗೋವುಗಳೂ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ತೋರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದವು. “ನೀನು ಸರ್ವರಿಗೂ ವಂದ್ಯಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಜ್ಜಾಗಿರುವೆ. ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸತ್ಯಸಂಧಿಯಾದ ನೀನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯಲಾರದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಂತ ಮಗನನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ನೀನಾಗಲಿ ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಲಿ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರಿರಿ. ಸತ್ಯವೇ ತಾಯಿ ತಾನೆ? ಇಂಥ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹಿಳೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಪತ್ತೇ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ನಂದೆಯ ಸತ್ಯಪರತೆಯನ್ನೂ ಕರ್ತವ್ಯ ಶೀಲವನ್ನೂ ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗೋಪಿಯರನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಇಡೀ ಗೋಕುಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿ, ತನ್ನ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸುತನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ಕಂದನನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಚಂದ್ರ, ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು, ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾಳೆ. ಈ ವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೇ, ವನದೇವತೆಗಳೇ, ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುವ ನನ್ನ ತಬ್ಬಲಿ ಕರುವನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿರಿ. ಹೇ ಸಂಪಿಗೆ ಮರವೇ ಪುನ್ನಾಗವೇ, ಅಶೋಕೆ, ಸರಲೆ, ಅರ್ಜುನ, ಕಿಂಶುಕ ಮುಂತಾದ ಪರೋಪಕಾರಿ ಮರಗಳೇ ವಿಪ್ಸುಲಳಾದ ಈ ನಂದೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಈ ಭಯಂಕರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮುಗ್ಧ ಕಂದ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಯೆಂಡು ಬಗೆದು ಕಾಪಾಡಿರಿ. ತಂದೆಯಿಲ್ಲದ, ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಅನಾಥನಾದ ದೀನನಾದ ನನ್ನ ಕಂದನನ್ನು ಸಲಹಿರಿ. ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡುತ್ತಾ ದುಃಖದಿಂದ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಾಗ, ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದಾಗ, ಜಗತ್ತೇ ಶೂನ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು

ಬಂಟಿತನದಿಂದ ವಿಷಾದದಿಂದಿರುವಾಗ ತಾವು ದಯೆಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರಿ.” ಹಾಗೆ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ದುಃಖಿತಪ್ರಳಾಗಿ ತನ್ನ ಕರುವನ್ನು ಕಾಣಲಾಗದ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಕುಂದಿ, ರಕ್ಷಕನಿಂದ ಬೇರೆಯಾದ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ನಂದೆಯು ಕೂಗುತ್ತದೆ. ಆಶ್ರಯದಿಂದ ವಂಚಿತ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಧರೆಗುರುಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಧಾರದ ಕೋಲಿಲ್ಲದ ಕುರುಡನಂತೆ ನಡೆಯಲು ತಡವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಸತ್ಯದ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಹುಲಿಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೇಗೋ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಹುಲಿಯು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿ ಬಾಯ್ಬಿಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದರ ಚೂಪಾದ ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳು ಭಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಂದೆಯು ಹುಲಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ, ಬಾಲವನ್ನು ನಿಮಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತಾ, ತಾಯಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. “ತಬ್ಬಲಿ” ಮಗ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಪರಾವತಾರವಾದ ಹುಲಿಯೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಮಗನಿಗೂ ಮೃತ್ಯು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹುಲಿಗೆ ಹೇಳಿತು. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠಳಾದ ನಾನು, ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಹುಲಿರಾಯ. ನನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನೊಂಡು ಸಂತಸದಿಂದಿರು. ನಿನ್ನ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ತೃಪ್ತವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿ. ನಾನು ಸತ್ಯ ಮೇಲೆ ಈ ಮುದ್ದು ಕಂದನನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸು.”

ನಂದೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂಡವ್ಯಾಘ್ರನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾಯಿತು.” ಸತ್ಯಸಂಧೆ, ಮಂಗಲಮಯಿ ಧೇನುವೇ ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ಸತ್ಯವಂತರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಕೆಡುಕಾಗುವುದುಂಟೇ? ಈ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಹೋಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಭಾಷೆಯಿತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗಲೇ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕೈಗೆ ಬಂದ ತುತ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು ನಿನ್ನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈಗ ಪುನಃ ಚಕಿತನಾದೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡೆ. ನಾನು ಕಂದ ಕೊಂಡ ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಸೋದರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಂಡ ನನ್ನ ಸೋದರಳಿಯ. ಪಾಪಿಯಾದ ನನಗೆ ನೀನು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿದೆ. ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮವು ನೆಲೆನಿಂತಿದೆ. ಸತ್ಯದಿಂದ ಹಸುಗಳು ಪವಿತ್ರವಾದ ಹಾಲನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಹಾಲಿನಿಂದ

ಬದುಕುತ್ತಿರುವವರೇ ಧನ್ಯರು. ಹುಲ್ಲು ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ನೀನಿರುವ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವೇ ಧನ್ಯ. ನಿನ್ನ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವವರೇ ಭಾಗ್ಯ ಶಾಲಿಗಳು. ಅವರೇ ಕೃತಾರ್ಥರು. ಮಾಡ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದವರು. ಈ ಬದುಕಿನ ಸಾರವನ್ನು ಅವರು ಪಡೆದಂತೆ ಸತ್ಯದ ಮೇಲಿರುವ ಹಸುವಿನ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಹುಲಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದೈವವೇ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸಿದ ತಿರಸ್ಕಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ಗೋವುಗಳ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಂಡ ನನಗೆ ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಪಾಪಕೃತ್ಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧ. ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಸತ್ಯ ಸಂಧತೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನನಗನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಗತಿಯೋ ನನಗೆ! ನಾನು ಪಾಪಿ, ದುರಾಚಾರಿ, ಕ್ರೂರಿ, ಜೀವಘಾತಕ ಇಂಥ ದುಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿದ ನನಗೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಲೋಕ ದೊರೆತೀತು. ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪರ್ವತದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪಾಪದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇ ನಂದೆ ನಾನು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳು. ಇದು ಕಾಲಯಾಪನೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭ.

ನಂದೆಯು ಪ್ರಚಂಡ ವ್ಯಾಘ್ರನ ಅಂತಃಕರಣದ ತುಡಿತವನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. “ಹುಲಿರಾಯ, ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ಯದ ಮಾದರಿ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಯಶಸ್ಸೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದರು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಏಳಿಗೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದರು. ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವೇ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದರು ಇದು ಕಲಿಕಾಲ. ಈ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಾನವೊಂದೇ ತಾರಕೋಪಾಯ. ಆ ದಾನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಅಭಯದಾನವೊಂದೇ ಅತಿಶಯವಾದ ದಾನ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲಾದ ದಾನವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ದಾನಾನಾಂ ಇದಮೇವೈಕ ಮುತ್ತಮಮ್ ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ನಾಸ್ತಿ ದಾನಮತಃ ಪರಮ್||

ಚರಾಚರ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯವಿತ್ತವನಿಗೆ ಯಾವ ಭಯದ ಸುಳಿವಿರದು. ಭವ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಹಿಂಸೆಗೆ

ಸಮಾನಾದ ದಾನವಿಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲ, ಆನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತು ಅಂತರ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೇ ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಲೀನವಾಗಿವೆ. ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯೂ ಉಜ್ವಲಗೊಂಡು ಗೋಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಹಿಂಸೆಯೆಂಬುದು ಯೋಗವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮರದ ದಟ್ಟನೆಗಳು. ಈ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ಇಂಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಭೋಗವೆಂಬ ಮರದ ಪಡಿನೆರಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಾಪ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಅದೇ ಮರದ ಪುಷ್ಪಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಸೊಗಸು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದರ ಫಲಗಳಿಂದ ಇಹದ ಹಿತ ಸ್ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಪರದ ಹಿತ ಮುಕ್ತಿ ಎರಡೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಾಧಾನ ದೊರೆತರೆ ಮತ್ತೆ ದುಃಖದ ನಂಟಿರದು. ಇದು ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಸಾರ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಜಿಜ್ಞಾಸುವಾದ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಇದು ಪರಮ ಯಶಸ್ಸಿನ ಸೋಪಾನ. ನೀನೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆ. ಆದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ.”

ನಂದೆಯ ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಹುಲಿಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ನೆನಪಾದವು. ನಂದೆ ಈ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕರುವಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಶಾಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿದ್ದೆ. ಅದರಿಂದ ಹುಲಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡೆ. ಅನಂತರ ನಿರಂತರ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಯಿಂದಲೇ ಬದುಕು ಸವೆಸಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟೆ. ನಿನ್ನಂಥ ಸಂತನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅದೆಲ್ಲ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ನೀನು ಸತ್ಯದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಆದರೆ, ನನ್ನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಹುದುಗಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನಂಥ ಸಂತನ ಸಾನಿಧ್ಯತ್ಯವೇ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗ. ಸಜ್ಜನರು ತೋರಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುವವ ನೀನು, ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದೇ?

“ನನ್ನೊಡೆಯ, ನಂದನು ನನ್ನನ್ನು ನಂದಾ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಿನ್ನು ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೀನೇಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವೆ?

ನಂದಾ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಪ್ರಭಂಜನನು ಶಾಪಮುಕ್ತನಾದನು. ಪುನಃ ರಾಜಲಾಂಛನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು.

□

(ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗ ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ)

ದಾಸಾಗ್ರೇಸರ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರ ಮುಂಡಿಗೆಗಳು

ಮುಂಡಿಗೆ -2

ಶೇಷಶಯನ¹ ನಿಮ್ಮ ಪರಮ ಭಾಗವತರ² ಸಹ
ವಾಸದೊಳಿರಿಸು ಕಂಡ್ಯ ಎನ್ನನು ||ಪ||
ಬೇಸರದೆ ನಿನ್ನ ಹೃದಯಾಬ್ಜದೊಳಿರುವ
ದಾಸರೊಳಿರಿಸು³ ಕಂಡ್ಯ ಎನ್ನನ್ನು ||ಅ. ಪ||

ಮುಂಡಿಗೆ ಬಿಡಿಸಿದಾಗ - -?

ಇಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಾಗವತೋ
ತ್ತಮರಾದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸ ನನಗೆ ಸದಾ
ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾರೆ - ಆ
ಪರಮಭಾಗವತರು ಭಕ್ತರನ್ನು ಒಗಟಿನ
ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. (1) ಶೇಷಶಯನ =
ಹಾವಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವವ

(2) ಪರಮ ಭಾಗವತರು=ಹರಿದಾಸರು
(3) ದಾಸರು = ಸೇವಕರು (ಹರಿಪಾದ ಸೇವಕರು)

ತಂದೆಯೊಡಲನು ಸೀಳಿಸಿದವ⁴ರೊಳು ದೇ
ವೇಂದ್ರನ ತಲೆಗೆ ತಂದವರೊ⁵ಳು ದು
ರ್ಗಂಧ ಪೆಣ್ಣಿಗೆ⁶ ಚಂದನದ ಕಂಪ⁷ನಿತ್ತಂಥ
ಬಾಂಧವ⁸ರೊಳಿರಿಸು ಕಂಡ್ಯ ಎನ್ನನ್ನು ||1||

(4) ತಂದೆಯೊಡಲ ಸೀಳಿಸಿದವ=ಹರಿಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದ;

(5) ದೇವೇಂದ್ರನ ತಲೆಗೆ ತಂದವ = ನಾರದ

(6) ದುರ್ಗಂಧದ ಪೆಣ್ಣು= ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿ- ಸತ್ಯವತಿ

(7) ಚಂದನ ಕಂಪು = ಯೋಜನಗಂಧಿ

(8) ಇತ್ತಂಥ ಬಾಂಧವ = ಪರಾಶರರು

(9) ತೋಯಜ=ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ - ತಾವರೆ

(10) ಪುಷ್ಪದ ಪೆಸರ = ಪುಂಡರೀಕ

(11) ತಾಯ = ಸತ್ಯವತಿ;

(12) ಸೊಸೆಗೆ = ಅಂಬಿಕೆ - ಅಂಬಾಲಿಕೆ

(13) ಮಕ್ಕಳಿತ್ತವರು = ವೇದವ್ಯಾಸರು

(14) ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತವಾಧಿಸಿದವ = ಅಂಬರೀಷ

ತೋಯಜ⁹ವೆಂಬ ಪುಷ್ಪದ ಪೆಸರ¹⁰ವರೊಳು
ತಾಯ¹¹ಸೊಸೆಗೆ¹² ಮಕ್ಕಳಿತ್ತವರೊ¹³ಳು
ಆಯದಿ ದ್ವಾದಶಿವ್ರತವ ಸಾಧಿಸಿದಂಥ¹⁴
ರಾಯರೊಳಿರಿಸು ಕಂಡ್ಯಯೆನ್ನನ್ನು ||2||

ಗಿಳಿ¹⁵ ನಾಯಿ¹⁶ ಪೆಸರನವರೊಳು ಮುಗಿಲ
ಹೊಳೆ¹⁷ಯ ಹೊಟ್ಟೆ¹⁸ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೊ¹⁹ಳು
ಕೆಳದಿಯ ಜರಿದು ಶ್ರೀ ಹರಿದಿನಗೆದ್ದಂಥ¹⁹
ಹಳಬ²⁰ರೊಳಿರಿಸು ಕಂಡ್ಯಯೆನ್ನನ್ನು ||3||

(15) ಗಿಳಿ = ಶುಕ; 16) ನಾಯಿ = ಶೌನಕ;

(17) ಮುಗಿಲ ಹೊಳೆ = ದೇವನದಿ - ಗಂಗೆ

(18) ಹೊಟ್ಟೆಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವ=ಗಾಂಗೇಯ - ಭೀಷ್ಮ

(19) ಹರಿದಿನ ಗೆದ್ದವ = ರುಕ್ಮಾಂಗದ

(20) ಹಳಬ = 64 ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು ನೋಡಿದ

ಬಗದಾಲ್ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಷಿ

ಅಂಕಕ್ಕೆ²¹ ರಥವ ನಡೆಸಿದವ²²ರೊಳು ನಿ
ಶಂಕೆ ಧರ್ಮವ ಗೆದ್ದ ಹಿರಿಯ²³ರೊಳು
ಲಂಕೆಯನುದಿನ ಸ್ಥಿರರಾಜ್ಯವಾಳಿದ
ಕಿಂಕರ²⁵ರೊಳಿರಿಸು ಕಂಡ್ಯಯೆನ್ನನ್ನು ||4||

(21)ಅಂಕಕ್ಕೆ = ರಣರಂಗಕ್ಕೆ

(22) ರಥವ ನಡೆಸಿದವ = ಬ್ರಹ್ಮನುಳಿ (ಅರ್ಜುನ)

(23) ಧರ್ಮಗೆದ್ದ ಹಿರಿಯ = ವಸಿಷ್ಠರು

(24) ಲಂಕೆಯನಾಳಿದ ಕಿಂಕರ = ಹರಿಭಕ್ತ ವಿಭೀಷಣ

(25) ಕಾಟಿಗೆ = ಗಂಜಿಗೆ

ಕಾಟಿಗೆ²⁶ ಕಾಸುಕೊಟ್ಟವರು ರಾಯರ ಪಂಕ್ತಿ
ಯೂಟವ ಬಯಸಿದಂತೆ ನಾಬೇಡಿದೆ
ನಾಟಕಧರ ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ನಿ
ನ್ನಾಟದೊಳಿರಿಸು ಕಂಡ್ಯಯೆನ್ನನ್ನು ||5||

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಾಗವತೋತ್ತಮರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಒಗಟಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಆ
ಸಂದರ್ಭದ ಒಂದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಿದೆ. ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಪ್ರಸಂಗ; ದುರ್ಗಂಧದ
ಹೆಣ್ಣು ಎಂದರೆ ಮೀನಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವಳಾದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ವಾಸನೆಯುಳ್ಳವಳು, ಅವಳ ಆ
ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಗಂಧದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಯೋಜನದಗಲದವರೆಗೆ ಹರಡುವಂತೆ
(ಯೋಜನಗಂಧಿ) ಮಾಡಿದ ಪರಾಶರರು; ಶಂತನುವಿನ ಮಗನಾದ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯ ಸಂತಾನ ಹೀನನಾಗಿ
ಸತ್ತಾಗ ಅವನ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಅಂಬಿಕೆ - ಅಂಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೆ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯ ಕೊಟ್ಟವರು ವೇದವ್ಯಾಸರು.
ದ್ವಾದಶಿವ್ರತ ಮಾಡಿ ಪೌರಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾಗ - ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ದುರ್ವಾಸರಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯ ನೀಡುತ್ತಾನೆ

ಭಕ್ತ ಅಂಬರೀಷ. ದುರ್ವಾಸರು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ
ಬರುವುದು ತಡವಾದಾಗ ವ್ರತಭಂಗವಾಗ
ಬಾರದೆಂದು ತೀರ್ಥ ಸ್ವೀಕರಿಸ್ತಾನೆ ಅಂಬರೀಷ.
ಇದನ್ನರಿತ ದುರ್ವಾಸರು ಅಂಬರೀಷನನ್ನು ಶಪಿಸಲು
ಹೊರಟಾಗ ಆತನನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಚಕ್ರ ಕಾಯುತ್ತದೆ.
ದುರ್ವಾಸರ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಏಕಾದಶಿ
ವ್ರತ ಸಾಧಿಸಿದ ರುಕ್ಮಾಂಗದನ ವಿಷಯ ಹೀಗೆ
ಕನಕದಾಸರು ಮುಂಡಿಗೆ ಯ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ
ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಗ್ರಹ: ಎಂ. ಎ. ಜಯರಾಮರಾವ್
(ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಹುಚ್ಚು ಮಂದಿ ಹುಡುಕುವರು,
ಇಚ್ಛೆಯನು ಮಂಡಿಸಲು ದೇವರಲ್ಲಿ
ಸೃಷ್ಟಿವಿಲ್ಲದ ಮನದಿ
ಬಿಚ್ಚಿಡುವರೇ?
ಸುತ್ತಿ ದೇಗುಲದ ಹಚ್ಚಿ ದೀಪವ
ತಾ ಪವಿತ್ರನೆನ್ನುವ ಪರಿಯ
ಅರಿಯನೇ ದೇವಾ !

- ಅನಾಮಿಕ

OBITUARY

We regret to inform that our Member **N.V.Srinivas** passed away on 02.12.2011. He was well known Cinematographer and he had worked under great film directors like Subhodh Mukherji, Vijay Anand, Manmohan Desai, Bipin Soni, Lekh Tandon. His cinematography span in Mumbai was from 1948 to 1995. He was an active member of the Association for a long period. He has left behind wife, Son and a Daughter. We pray that his family members are endowed with the strength to bear this loss . May the departed soul rest in peace.

ಡಾ. ಕರ್ಕಿಯವರ ಭಾವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಾದಾಮಿ

ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಕರ್ಕಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಸರಾಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಕನ್ನಡ ಸರಸ್ವತಿಯ ಕೋಮಲ ಪಾದಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ಭಾವತೀರ್ಥದಿಂದ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದವರು. ಛಂದೋವಿಕಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಛಂದೋನಟಿಯ ಲೀಲಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದವರು. ಇವರ ಸತತವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹೃದಯ ವಿಮರ್ಶಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಕವಿಯ ಭಾವತೀರ್ಥವು ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಂದರ್ಶನ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಂದರ್ಶನ. ಪ್ರಕೃತಿ ರಮ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಂದರ್ಶನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಕವನ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಕವಿತೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೊ. ವಸಂತ ಕುಷ್ಟಗಿ

ಡಾ. ಕರ್ಕಿ ಅವರ ಭಾವತೀರ್ಥವು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಅನುಭವಗಳ ಸುಂದರವಾದ ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಆ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳ ನಾಡಿನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ಗತವೈಭವವು ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಹೋದಾಗ, ನಾವು ಮೂಢ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶರಣರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಿಂದರೆಂದು ನಾವೂ ಮಿಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೈಮುಗಿದರೆಂದು ನಾವೂ ಕೈಮುಗಿಯಬಾರದು. ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವೈಭವವನ್ನು ನೆನೆದು ಇಂದಿನ ಸುಂದರ ಬದುಕಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಇಹಜೀವನವನ್ನು ಸುಖಪ್ರದಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಭಾವದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕವಿ ಕರ್ಕಿಯವರು ನಾಡಿನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆತ್ಮಕೋಗಿಲೆಯನ್ನು ಹಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವ ಮಂದಿರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕುಕಿಲು ವರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಇಂತಹ ಒಂದೊಂದು ಕವಿತೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಭಾವತೀರ್ಥ. ಈ ಕವಿಯ ಭಾವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದ ಬಾದಾಮಿಯ

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗುಡಿಗುಂಡಾರಗಳು, ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳು, ನದಿ ಹಳ್ಳಗಳು ಸತ್ಯದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯದ ಫಲಗಳನ್ನು ಯಾತ್ರಿಕನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಾಡಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಇತಿಹಾಸದ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ - ಇಡೀ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯ ಗರಿಮೆಯ ಮೇರು ಶಿಖರ. ಮೃದುಮಧುರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಕಾರ. ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲ ಮೇಣದ ತಟ್ಟೆಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುವುದೆಲ್ಲ ಜೇನ ಹನಿ, ರಸಿಕನಾದ ಯಾತ್ರಿಕನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಎದೆಯ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರನು. ಸಾಮಾನ್ಯನ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದ ಮೇಲೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರಾದ ಕವಿ ಕರ್ಕಿಯವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ತುಸು ಹೊತ್ತು ಮಾತುಗಳಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬಾರದೆ ಮೌನವಾಗಿರಬೇಕು. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿರುವ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಂದಿರಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ಆ ಕವಿಯ ಮೌನವನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಾಯಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬರುವ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲ ರಸಮಯ ಭಾವಗೀತೆಗಳಾಗಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಹೊಮ್ಮುವ ಮುನ್ನ ಕವಿ ಕರ್ಕಿ ಅವರು ಆ ನಾಡಿನ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಬನಶಂಕರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳಿರುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಂಡು,

“ಹೊನಲಿಗೊಲಿದ ಬನದ ರಾಣಿ

ನೀನೆ ಲತಾವೇಣಿ

ನಿನ್ನ ಬನವು ಶಿವನ ಮನವು

ನಲಿವೆ ನೀನು ಅಲ್ಲಿ”

ಎಂದು ಶಂಕರಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಸಮಯ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವಳ ರೂಪರಸ ಗಂಧ ಮಹಿಮೆಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆಯಲ್ಲದೆ, ಅವಳ ವಾಣಿ ಮಧುರವಾಣಿ, ಅವಳ ಗಾನ ಪಕ್ಷಿಗಾನವೆಂಬ ಮಾತುಗಳೂ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿಸರ್ಗದ ರಸಮಯ ಚೇತನವೇ ಬನಶಂಕರಿ ಎಂಬ ಮಾತು ಮಧಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಕವಿ-ಸಹೃದಯರ ಜೀವನಗಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ಬನಶಂಕರಿಯು ವನದೇವತೆ, ಆ ಭಾಗದ ಜನಪದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕುಲದೇವತೆ, ಹೆಸರಿಗೆ

ಔಚಿತ್ಯವಿರುವಂತೆ ಅವಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೆಲ್ಲ ತೆಂಗು, ಬಾಳೆ, ಕಂಗು, ವೀಳೆ, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಹೂಹಣ್ಣುಗಳ ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಬ್ಬಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಆ ಬನವು ಜೀವನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ತಂಪು ಸೂಸು ತಂಪಿನೊಡನೆ, ಸೊಂಪ ಸೂಸಿ, ಸೊಂಪಿನೊಡನೆ ಸರಸ್ವತಿಯ ಹಳ್ಳವು ಜಲಕನ್ಯೆ ಜುಮ್ಮೆನುವಂತೆ ಶಂಕರಿಯ ಪಾದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚುಂಬಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ನೆಲೆಸಲು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಆ ನಾಡಿನ ಶಕ್ತಿದೇವತೆಯಾದ ಬನಶಂಕರಿಯ ಅನುಗ್ರಹ. ಅದನ್ನುನೆನೆದು ಕವಿ ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು, “ಬನದಗೈದ ಬನದದೇವಿ ಕುಣಿಸು ನಮ್ಮ ತನುವ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ತನನವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಲೇಬೇಕು.

ಮನಶಂಕರಿ ಬನಶಂಕರಿಯ ಮಂದಿರದ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಲಾಪಹಾರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಿವಯೋಗ ಮಂದಿರವನ್ನು ನೋಡಲು ಕವಿಯು ಸಹೃದಯರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಹಿಂದಿನ ಸುಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಗುರುಕುಲ. ಧರ್ಮ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮಪೀಠ. “ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಮಾನಂದದ ಸುಧೆ ಸೂಸುವ ಚಂದಿರ.” ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಚೆಲ್ಲಿದರೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಪ್ರಶಾಂತ ವಾತಾವರಣವು ಚಿಮ್ಮಿ ನಿಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿ ನಿಂತಿರುವ ಕಾನನದಲ್ಲಿ ಮೌನವು ಶಿವ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಶಿವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಿರನೂಂಕಿ ಗತಹಾಸದ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಮಲಾಪಹಾರಿ ತನ್ನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವವರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಂಥಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕನಿಗೂ ಆಸ್ತಿಕತೆಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನ, ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛೆಯು ಬಲಪಡುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಆ ನಿರ್ಮಲ ವಾತಾವರಣದ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ‘ಕರ್ಕಶ ಕಾರಿಣ್ಯವೆಲ್ಲ’ ಕರಗಿ ಚೈತನ್ಯರಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮುಂದೆ ಯಾತ್ರಿಕನನ್ನು ಯೋಗಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿವಯೋಗದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯ ಯಾತ್ರಿಕನು ಶಿವಯೋಗಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು, “ಬಾ ಗೆಳೆಯ ಬಾ ಹೆಳೆಯ” ಎಂದು ಬಾದಾಮಿಯ ಗುಡ್ಡಗಳು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಕವಿ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ಬಾದಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಕ್ಷಣವೂ ತಡಮಾಡದೆ

ಕಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಲಾಲಿತ್ಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಪುಣ್ಯನಗರ-ಬೆಳವಲದ ಹೃದಯದ ಬೆಳಕು. ಅಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಡುವ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವೇ ಶಿಲ್ಪಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ತಮ್ಮ ಒಡಲನ್ನು ತೆರೆದು, ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೇಣವಾಗಿ, ಕೌಶಲವನ್ನು ತೋರಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅರಸರು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕೊರಿಸಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೊದಲನೆಯದು “ಪರಶಿವನ ಮನೆ”, ಎರಡನೆಯದು “ಹರಿಯವತಾರ ನಿಬಯ” ಮೂರನೆಯದು “ಸಿರಿಯರ್ಷನ ಮೇಣ ಶಿವನ ಲೀಲೆಗಳನು ಮೇಳೈಸಿದ ಸಾಂಗತ್ಯದ” ಭವನ. ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಧ್ಯಾನಾಗ್ರದ ರಮಣತ್ಯದ ಅರ್ಹಂತನ ಹಂತ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸೊಗಸನ್ನು ಬೆಟ್ಟದ ಅವೈ ಮೈನವಿರನು ತಾಳುವಂತೆ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ ಮೊದಲಿನ ಮೂರು ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಿನಿಂತೂ ಕಲೆ ಕಳೆಗುಂದದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರ ಹಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಜೀವನದ ಕಲಾದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಯಾತ್ರಿಕನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜಗದ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು “ಧ್ಯಾನ-ಮೌನ-ಗಾನದ ಲಹರಿ” ಯಿಂದ ಕೂಡಿದ “ಶಾಂತಿಯ ಸಲಿಲ”ದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬಿಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, “ಇವು ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲ, ಮೇಣದ ಬಸದಿಗಳು” ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದು ಮತ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಲೆಯೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳೆತಿದೆಯೆಂದೂ, ಒಂದೇ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂದವೆಲ್ಲ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆಯೆಂದೂ ಮೆಚ್ಚಿ, ಕಲೆಗೆ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮಣಿದು “ಜಾರಿಹೋಗಿವೆ ಎನಿತೊ ಎನಿತೊ ತಲೆಮಾರು” ಎನ್ನುತ್ತ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರು ಎತ್ತಿದ ಶಿಲ್ಪದಾರತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲು ಬಾದಾಮಿಯಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬಾದಾಮಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ನೋಡಿದಂತೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಅರಸರು ಪಟ್ಟವೇರಿದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ. ಮಲನಾಶಿನಿಯ ತಟದ ಮೇಲೆ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಸಂಪದದ ನಿಧಿಯಾಗಿ, ಈ ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲು ಇಂದಿಗೂ ಶಿಲೆಗೆ ಒಲವು ಜಿಲುವುಗಳ ದೀಪ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತು ಲಲಿತ ಜೀವನದ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿರಸದ ಸೆಲೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸತತವಾದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶವು ನೀಡುತ್ತದೆಯೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದು ಸತ್ಯಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ

ಸೌಂದರ್ಯದ ನಂದನ. ಅಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೇಶ ಮತ್ತು ಪಾಪನಾಥೇಶ ಎಂಬ ದೇವ ಮಂದಿರಗಳು ಅರಳಿ ನಿಂತ ಮಂದಾರಗಳು. ಆ ಮಂದಿರಗಳ ವಸ್ತು ರೀತಿಯು ಸೌಂದರ್ಯದ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕೊನರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಡೆಗಳಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯದ ಚಂದ್ರಿಕೆಯೂ ಸುರಿಯುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಮಂದಿರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, “ಕಂಬ ಕಂಬದ ಗೊಂಬೆ, ರತಿಯು ತುಂಬಿದ ರೆಂಭೆ, ಇನಿಯನೊಡಗೂಡಿ ಪ್ರಣಯದಭಿನಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ “ ದಂತಹ ಜೋಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದರಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪ್ರಣಯ ಬಹು ನಯ. ಅಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ವಿವಿಧ ನೃತ್ಯಾಲಯ, ಮೃದುಲ ಮಧುವಲಯ ಇಂಥ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾದ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸಾಗಿದಂತೆ- ಸಹೃದಯ ಯಾತ್ರಿಕನ ಬಗೆಯು ಕೆರಳಿಮ್ ನಗೆಯು ಅರಳಿ, ನೆನಪು ಅಂತಃಸೃಷ್ಟಿ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಕವಿಯಾಗಿಸಿ, ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲಿನ ಗುಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ.

“ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿದೆ ಅಂದು ಹರಿದ ಸಿಂಗಾರ
ಶಿಲೆಯ ಸೇರಿಹುದೆ ಆ ಬಾಳ ಬಂಗಾರ
ಹಾಳು ಸುರಿದರೆ ಸುತ್ತ
ನಡುವೆ ಶಿಲ್ಪದ ರತ್ನ
ದಲಿ ಹಿರಿಯ ರಾನ್ನತ್ನ
ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಘನಿಸಿ
ಕರೆವುದಾವುದೋ ಘನತೆಗೆಮ್ಮನಣಿಗೊಳಿಸಿ”

ಎಂದು ಹಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭತ್ತದಲಿ ಭುವನೇಶ್ವರಿಗೆ ಭಾಗ್ಯವಿತ್ತ ನಟರಾಜನನ್ನೂ, ರಸರಂಗ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಶ್ರೀಲಿಂಗವನ್ನೂ, ಗದ್ದುಗೆಯೇರಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಗಜಗೌರಿಯನ್ನೂ, ಸೊಗಸಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ನಂದೀಶ್ವರನನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಾಣುವ ಭಾಗ್ಯವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಲಾ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ರಸರೂಪಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಲುಕ್ಯ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯು ಮೊದಲು ಮೊಳೆತ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವಾದ ಐಹೊಳೆಯು ಯಾತ್ರಿಕನನ್ನು “ಬಾ ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲವನು ನೋಡು ಬಾ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ.

ಐಹೊಳೆಯು ಕೂಡ ಮಲಾಪಹಾರಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಂದಿಮಯವಾಗಿ ಲಿಂಗಮಯವಾಗಿ ಹಾಳಾದ ನೂರಾರು ಗುಡಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಗತವೈಭವವನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಗುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾ ಗುಡಿಯು ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುದ್ದು ಬೀರುವ ಮೂರ್ತಿಗಳು.

ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ದಿನಿಯ ವಿಗ್ರಹವಂತೂ, “ಕಾಳಿ ಇರಿದುದು ಕೋಣವೇ? - ಅಲ್ಲ ಅಜ್ಜಾನ” ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದುರ್ಗಗುಡಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಊರಿನೊಳಗಿನ ಇನ್ನೂ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಅನೇಕ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಯಾತ್ರಿಕನು ಇಲ್ಲಿ “ಶಿಲ್ಪ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕವಿದಿಹುದು ಕೆಂಧೂಳು! ಬಾಳು ಬರಡಾಗಿಹುದು ಬೀಳಿನಲ್ಲಿ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ರಾಮಲಿಂಗನ ಗುಡಿಯನ್ನು ಪರಶುರಾಮನ ಭವನವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಾವತುಂಬಿದ ಹೃದಯದಿಂದ ಮುರಿಗೊಂಡು ನಿರಿನೂಕಿ ಚಲಿಸುವ ಮಲಾಪಹಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಕುಳಿತು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು,

“ಮೂರ್ತಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮಯವಾಗಿಹುದು ಐಹೊಳೆಯು

ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲಿನೊಳು ಹಿರಿಚರಿತೆ - ಬರ್ದು
ಚೆಲ್ಪು ಚಲಿ - ಚಲಿಸುವೊಲು
ಹರಿವುದೈಹೊಳೆಯ ಹೊಳೆ”

ಎಂದು ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತ ಬರಿದಾದ ತನ್ನೆದೆಗೆ ತಂಪನ್ನು ಎರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ನಾಡಿನ ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸೌಭಕ್ಯಕ್ಕೂ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟು ಬಾದಾಮಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವುದೇ ಭಾವತೀರ್ಥವೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾಡಿನವರೆಲ್ಲ ಯಾತ್ರಿಕರಾಗಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ರಸಪೂರ್ಣವಾದ ನವಜೀವನ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ.

“ಬಾ ಗೆಳೆಯ ಬಾ ಹಳೆಯ ಬಾದಾಮಿಗೆ” ಎಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತು ಆ ಪವಿತ್ರ ಭಾವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು “ನೈಪುಣ್ಯದ ಬಾವುಟ” ವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಕಳಕಳಿಯ ಕರೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

MATRIMONIAL

Want a groom (boy) for our daughter, she is 27 years. Our requirements are that boy should strictly speak Kannada his mother tongue has to be purely Kannada and his family members should be strictly Kannada speaking at home. We are Kannada Brahmin Vaishnav. Boy should be studied from English Medium. Our daughter is doing M.Com. Ph. No. @ - 28466531 Ramesh Kulkarni - 9869437195

ಹಿಂದಿ ಸಿನಿಮಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಾಣಿಕೆ

ಮೂಕ ಚಲನಚಿತ್ರ ಸುರುವಾಗಿನಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡಿಗರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದರೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಆಗದು. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರಾದ ಟಿ.ಜಿ.ಕೈಲಾಸಂ ರವರು ಆಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ ಆಗದು. ಅವರು 1929 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ ಜನರಲ್ ಪಿಕ್ಚರ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ ತಯಾರಿಸಿದ 'ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಂ ರವರು ಹೀರೋ ಆಗಿ ದೇವಕಿ ಜತೆ ನಟಿಸಿದ್ದರು. ಅದಲ್ಲದೆ 1931 ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದ vasant sena (Mricha katika) ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಮಿನಾಕ್ಷಿ ರಾಮರಾವ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಎಂ. ಎಸ್. ಎಂ. ದೇಸಾಯಿ

Karnataka Pictures corporaion of Bangalore 1931 ರಲ್ಲಿ His Love Affairs ಚಿತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರು. (cast unknown)

1933 ನೇಯ ಕಾಲಾಪಹಾಡ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಹರ ಕರ್ನಾಟಕಿ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿ ನಟಿಸಿದ್ದಳು. 1934 ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದ Dard E Dil ನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಿ ಅ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅಮರಬಾಯಿ ಕರ್ನಾಟಕಿ 1934 ರಲ್ಲಿನ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ನಲ್ಲಿ ಆಗ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೀರೋ ಶಾಮನ ಜತೆ ನಟಿಸಿದ್ದಳು. 1935 ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದ ಭಾರತ ಕಿ ಭೇಟಿ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹ ನಟಿಸಿದ್ದಳು. ಅದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದ ಯಾಸಮಿನ (yasmin) ನಲ್ಲಿ ಸಹ ಹೀರೋಯಿನ ಆಗಿದ್ದಳು. 1936 ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದ 'ಬನ್ನರಿ ಬಾಲಾ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮರಬಾಯಿ ತಂಗಿ ಗೋಹರ ಕರ್ನಾಟಕಿ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿ ನಟಿಸಿದ್ದರು.

1937ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದ chabak swar ದಲ್ಲಿ ಗೋಹರಳು ನಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಸಹ ಆಗಿದ್ದಳು.

1937ರ ಗುರು ಘಾಂಟಾಲ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಗೋಹರಳು ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿ ನಟಿಸಿದ್ದಳು. ಕಾಲಾಭೂತ ಹಾಗೂ ತಾರನ ಹಾರ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಅವಳು ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿ ನಟಿಸಿದ್ದಳು.

ಶಾಂತಾ ಹುಬಳಿಕರ್ (Shanta Hublikar) 1938 ರಲ್ಲಿನ ಮೆರಾ ಲಾಡಲಾ (Mera Ladla) ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ್ದಳು. 1940 ರಲ್ಲಿ ಸಹ Prabhath ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹ ಜಯರಾಜ ಜತೆ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಗೋಹರ ಕರ್ನಾಟಕಿ 1946 ರಲ್ಲಿನ Hawai khataula ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿದ್ದಳು.

1974ರಲ್ಲಿ Flying Man" ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮೀರಬಾಯಿ ಕರ್ನಾಟಕಿ

ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅದೇ ವರ್ಷ kisma ke sitare ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮೀರಬಾಯಿ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಶಾಂತಾ ಹುಬಳಿಕರ್ 1947 ರಲ್ಲಿನ 'Milan' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀರೋಯಿನಳಾಗಿದ್ದಳು.

1931 ರಲ್ಲಿ vasant sena ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಇನಾಕ್ತಿ ಕಾಮರಾವ್ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

Sohani Maliwal	1933	Gohar Karnataka
Vishnu Bhakti	1934	Amirbai Karnataka
Bharat Ki Beti	1935	Amirbai Karnataka
Yasmin	1935	Amirbai Karnataka
Bansari Bala	1936	Gohar Karnataka

Burkhwali	1936	Gohar Karnataka
Chaluk Swar	1937	Gohar Karnataka
Dukhiari	1937	Amirbai Karnataka.
Kuldeepak	1937	Gohar Karnataka
Taranhar	1937	Gohar Karnataka
Bhadi Burkha	1938	Bansi Karnataka
Mera Ladla	1938	Shanta Hublikar
Hamara Desh	1940	Amirbai Karnataka.
Prabhath	1941	Shanta Hublikar
Milan	1942	Shanta Hublikar
Kul Kalank	1945	Shanta Hublikar
Hawai Khatawala	1946	Gauhar Karnataka
Flying Man	1947	Amirbai Karnataka.
Jadui Shehnai	1948	Amirbai Karnataka.
Ratan Manjari	1948	Amirbai Karnataka.
Shahanaz	1948	Amirbai Karnataka as Music director

ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಇನ್ನಿಲ್ಲ

ಪತ್ತೇದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಇನ್ನಿಲ್ಲ ಅಂತ ಕನ್ನಡದ ಟಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ದೊಡನೆಯೇ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದು ಓಡಿತು.

ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೈಬ್ರರಿ ಇತ್ತು. ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಪೈಸೆ. ಸಂಜೆ ಮಾತ್ರ ತೆರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಪ್ರತಿದಿನ ಕಿಕ್ಕಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೋಣಿಸಿ ಬಂಟಿಂಗ್ಸ್ ತರಹ ನೆತು ಹಾಕಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ತ್ರಿವೇಣಿ, ಕಾರಂತರು, ಎಂ.ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಯಾಗಿಯೇ, ಎನ್ ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಯ ಅತಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು.

ಆಗ ನಾನು ಮಿಡಲ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿದ್ದೆ. ನಮ್ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ, ನನಗಿಂತ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಹಿರಿಯನಾದ, ನಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯ ಮಗ ಈ ಲೈಬ್ರರಿಯ ಸದಸ್ಯ ಆಗಿದ್ದ. ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಸ್ತಕ ತರುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ನನಗೆ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಓದು ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿದ್ದು ಆಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಸರಳವಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೋಚಕವಾಗಿ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಾಹಸಗಳ ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾವುದೇ ಕೊಲೆಯನ್ನು, ದರೋಡೆಯನ್ನು, ಅಪರಾಧವನ್ನು ಲೀಲಾಚಾಲವಾಗಿ ಪತ್ತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದ ಪತ್ತೇದಾರ ಪುರುಷೋತ್ತಮ, ಮಧುಸೂದನ, ಅರಿಂಜಯ ಇವರೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಹೀರೋಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಬರಿ ಕೊಲೆ, ದರೋಡೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲದೆ, ದೆವ್ವ ಭೂತ ಮಾಟ ಮಂತ್ರ, ವಶೀಕರಣ ಮೊದಲಾದ ನಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನನಗೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟವರು. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ ಅವರ 'ಭಯಂಕರ ಬೈರಾಗಿ' ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅದನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಲೈಬ್ರರಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯೂ ಇತ್ತು! ದೆವ್ವ (ಅದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ದೆವ್ವ -

ಯಾಕೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ) ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಬಿರಿಹೊಯ್ದು ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ, ಅದರ ಕಾಲು ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅದು ಧಗಧಗ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ, ಒಲೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿ ಕಾಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ, ಅದು ಬೇಕಾದ ರೂಪವನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ಪಡೆಯಬಲ್ಲದು, ಕ್ಷಣ ಮಾಯವಾಗ ಬಲ್ಲದು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದದ್ದೇ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ !

ಒಟ್ಟು ಅವರ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು, ಮುನ್ನೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಓದಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡ ಓದುವ ಹುಚ್ಚು ಮುಂದೆ ತ್ರಿವೇಣಿ, ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಭೈರಪ್ಪ, ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಲಂಕೇಶ ಹೀಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಬೆಳೆದಂತೆ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹುಚ್ಚು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರು ಮಾತ್ರ ನಿಗೂಢವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸುದ್ದಿ, ಫೋಟೋಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ, ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವುದೂ ಬಂದ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಓದಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಫೋಟೋ ನೋಡಿದ್ದು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ.

ನರಸಿಂಹಯ್ಯರ ಭಾಷೆ ಸರಳ, ಅವರ ಕಥಾ ವಸ್ತು ಸರಳ. ಈಗ ಓದಿದರೆ ಬಹುಷಃ ಅಯ್ಯೋ ಇಷ್ಟೇನೇ ಅನ್ನಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಸಾಕು. ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕಾಗದ ಅಗ್ಗದ್ದು, ಅದರ ಬೆಲೆಕೂಡ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಅವರ ಪುಸ್ತಕ ರಾಶಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ, ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಚರ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

— ನಾರಾಯಣ ನವಿಲೇಕರ್

ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆ ಮಾಡಿ

ಪರಿಚಯದವರ ಮನೆಗೆ ಮದುವೆಗೆಂದು ಅಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗ ಐದು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಜ್ಯೋತಿ ತಾನೂ ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಾಗ, ಅವಳಮ್ಮ ಅವಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮನೆಯಿಂದ ಲಾಡು ಹೋಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ತರುತ್ತೇನೆಂದು ಸಮಾಧಾನಿಸಿದ್ದಳು. ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಮನಸೋತು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿ ಸಿದರೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯುವ ಕಾಯಕದೊಂದಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಪೀಡಿಸ ತೊಡಗಿದ್ದಳು.

‘ಅಜ್ಜಿ-ಅಜ್ಜಿ, ಅಮ್ಮ-ಅಪ್ಪ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಾರಜ್ಜಿ’ ಬರುವಾಗ ನನಗೆ ಲಾಡು ಹೋಳಿಗೆ ತರ್ತಾರಲ್ಲಾ?

ಹೌದು, ಪುಟ್ಟಾ ಖಂಡಿತಾ ತರ್ತಾರೆ.

ಅಜ್ಜಿ- ಅಜ್ಜಿ, ನನಗೆ ತುಂಬಾನೇ ಹಸಿವು ನನಗೆ ಹಪ್ಪಳನಾದ್ದೂ ಸುಟ್ಟುಕೊಡು ಅಜ್ಜಿ ಅಜ್ಜಿ ಹಪ್ಪಳ ಕಾಯಿಸಲು ಆರಿದ ಕೆಂಡ ಉರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ,

ಅಜ್ಜಿ-ಅಜ್ಜಿ, ಆ ನಾಯಿ ಯಾಕೆ ಆ ರೀತಿ ಬೊಗಳ್ತಿದೆ ಅಜ್ಜಿ?

ಅಜ್ಜಿ ಉತ್ತರಿಸದಾಗ ಅಜ್ಜಿ, ಹೇಳಜ್ಜಿ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ನೀನು ಉತ್ತರಾನೇ ಕೊಡ್ತಾ ಇಲ್ವಲ್ಲಾ?

ಅಜ್ಜಿಯೂ ಮಮತೆಯ ಮೊಮ್ಮಗಳ ಸರಣಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಒಂದಾದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಕುಡಿ ಈ ಮಗು. ತಮ್ಮ ಬಾಳು ಹೇಗೋ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಮುಗ್ಧ ಮಗುವಿನ ಬಾಳನ್ನಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಡು ದೇವಾ ಎಂದು ಕಾಣದ ದೇವರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದಳು.

ಆದರೆ ತುಸು ಸಮಯ ಕಳೆದ ನಂತರ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ, ಆ ಅಜ್ಜಿ ಮೊಮ್ಮಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಇಡೀ ಊರವರನ್ನೇ ತಲ್ಲಣ ಗೊಳಿಸಿತು. ಮದುವೆಗೆಂದು ಹೊರಟವರು ಮಸಣದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ನಡೆದ ಬಸ್ಸು ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ತೀರಿ ಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧ ಜ್ಯೋತಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಯೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ದಿನಗೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು, ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಅವರು ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನೂ ಆಸ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನಗೂಲಿ, ಬೀಡಿ ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ದಿನವೇನೂ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಉಳಿತಾಯ ಮಾಡಲು ಏನೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ತಂದೆ ತಾಯಿಯ

ವರಂತೆ ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಬಾಳು ತಮ್ಮಂತಾಗದೆ ಹಸನಾಗಲೆಂಬ ಆಸೆ, ತುಡಿತ. ಆದರೆ ಅವರು ಆ ಅಜ್ಜಿ ಮತ್ತು ಮುಗ್ಧ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾರದೂರಿಗೆ ತೆರಳಿದ್ದರು.

ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮನಿಗೇನೋ ಆಗಿದೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಮಲಗಿದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾರಲ್ಲಾ ಎಂದುಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ಅದೆಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ, ಅವರು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳದಾಗ ಅತ್ತಳು, ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟಳು. ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥ, ಅಜ್ಜಿ ಎಷ್ಟೇ ಸಮಾಧಾನಿಸಿದರೂ ನಡೆದ ಘಟನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತು, ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಡೆ ಹೋದಳು.

ಮರುದಿನವೂ ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಜ್ಯೋತಿಯ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಮನದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರ. ತನ್ನ ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮನ ಗೈರು ಹಾಜರಿ ಅವಳನ್ನು ಗಲಬಿಲಿಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ ಕಣ್ಣೀರೇ ಅವಳ ಉತ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ನರೆಕರೆಯವರ ಸಾಂತ್ವನ ಅವರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಕ್ಕರೆ, ಆಹಾರ ಅಂತೂ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು ಅಜ್ಜಿ.

ದೊರೆತ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಹಾರ ಧನವನ್ನು ನೆರೆಕರೆಯವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದ ಅಜ್ಜಿ, ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಜ್ಯೋತಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣು

ಡಾ. ಕರುಣಾಕರ ಶೆಟ್ಟಿ, ಪಣಿಯೂರು

ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟುನೋಡ ತೊಡಗಿದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯವಾಡುತ್ತಿರುವ ಏಕತಾನತೆ, ಅಸಹನೀಯ ಮೌನದಿಂದ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ, ಶಾಲೆಯ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ವಾತಾವರಣ ಮುದ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಾಣದ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮನ ನೆನಪು ಕಾಡಿ ಆಕೆ ಮಂಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೆಯ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ನೀಡಿ ಆದರಿಂದ ಸಿಗುವ ಹಣವನ್ನು ಮೊಮ್ಮಗಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಂದು ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಹರುಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ವರುಷಗಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜ್ಯೋತಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಸೇರಿದ್ದಳು. ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಜಾಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಆಕೆ ಆಟೋಟದಲ್ಲೂ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಮುಂದಿದ್ದಳು. ಶಾಲೆಯ, ಹೈಸ್ಕೂಲಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಒಲವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಆಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ಗಳಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಹತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಯೋತಿಗೆ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ದೊರಕಿದಾಗ

ಅವಳಿಗೆ ತಾನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಭಲ ಹುಟ್ಟಿತು. ಅಜ್ಜಿ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥೆಯಾದರೂ ಮೊಮ್ಮಗಳ ಆಸೆಗೆ ಬೆಂಗಾವಲಾದಳು. ಅವಳ ಅಪ್ಪ-ಅಮ್ಮ ಜೀವಂತವಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆಕೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿಲ್ಲವೇನೋ....

ಜ್ಯೋತಿ ಈಗ ಕಾಲೇಜು ಕನ್ಯೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರವಾಗಲಿ, ರಂಗು ರಂಗಿನ ಕನಸಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಏಕೈಕ ಧ್ಯೇಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಗಳಿಸಿ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಸಾಕುವುದು, ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಗೌರವದಿಂದ ಬಾಳು ಸಾಗಿಸುವುದು.

ಕಾಲೇಜು ಜೀವನ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವಳು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಡಿಗ್ರಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು. ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಕು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅಜ್ಜಿ ಒಣಿಗೆಲ್ಲ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿ ಹಂಚಿತ್ತು, ದೇವರಿಗೆ ತುಪ್ಪದ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದಿತು.

ಜ್ಯೋತಿ ಈಗ ಕೆಲಸದ ಬೇಟೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಅಜ್ಜಿಗೆ ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವುದು, ಹೂವಿನ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸುವುದು, ಆಡುಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅವಳ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಕು ಗಳಿಸಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಕೂಡಾ ಮುಗಿಸಿದ್ದರೂ ಅವಳೆನಿಸಿದಷ್ಟು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಭಲ ಬಿಡದೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು.

ಮೂರು ತಿಂಗಳು, ಆರು ತಿಂಗಳು ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅವಳಿಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರಕಿದಾಗ ಅಜ್ಜಿಯ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ, ಅವಳ ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ದೊರಕಿದಂತಾಯಿತು.

ಜ್ಯೋತಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಆರು ತಿಂಗಳೂ ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ತನ್ನ ನೇರವಾದ ನಡವಳಿಕೆ, ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಪ್ತಳಾದಳು.

ಅಂದು ಪೂನಾದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮನೋಜ್, ಅವಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಫೀಸಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ. ಆತನನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ಕಂಡಾಗಲೇ ಅವನು ನಯವಂಚಕನಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಂತರ್ಮನ ನುಡಿಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಅವಳ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗೆ ಹೆಡ್ ಆಗಿ ಬಂದಾಗ ತಲೆಬಿಸಿ.

ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಅವಳನ್ನೇ ಕರೆಯತೊಡಗಿದಾಗ ಕಸಿವಿಸಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ತಾನಿನ್ನೂ ಒಂದೂ ವರುಷವೂ ಕಳೆದಿಲ್ಲ. ಖಾಯಂ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಮೊರೆ ಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು. ಈಗ ಮೊರೆ ಹೋದರೆ

ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಅವನ ಉಪಟಳ ಅತಿಯಾನಿಸಿದಾಗ ಮೇಲಾಧಿ ಕಾರಿಯನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗದೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಂದು ಕ್ಷಣ ಆಕೆ ಅಪ್ರತಿಭಟನೆಯು. 'ನೋಡಿ ಮಿಸ್, ನಿಮಗೆ ಆಗಿರಬಹುದಾದ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ ನನಗೆ ತೀವ್ರ ಬೇಸರವಿದೆ. ಆದರೆ ಆತ ತುಂಬಾ ಸೀನಿಯರ್. ನಮ್ಮ ಎಂ.ಡಿ.ಯವರ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿ. ಆತನನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ದಯವಿಟ್ಟು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯದಿರಿ.

ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಸುಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ನಿತ್ಯ ಪರದಾಟ, ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯ ಕಾಣದೆ ಜ್ಯೋತಿ ತತ್ತರಿಸಿದಳು. ಅಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಗೆಳತಿಯರೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಜ್ಜಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಾಗ ಜ್ಯೋತಿಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಟೆಸ್ಟ್ ಮಾಡಿದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಕೆಯನ್ನು ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಂ.ಡಿ. ಏನೋ ಕೆಲಸ ನಿಮಿತ್ತ ಅವಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಫೀಸಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಕೆ ಏನೋ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಅನುಮತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆ

2011ರ ನವೆಂಬರ್ 2, ಬುಧವಾರದಂದು ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ವಿ. ರಾಮಭದ್ರ ಅವರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯ ಮತ್ತು ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥರೊಡನೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತು ಕಂಬಾರರು ಜ್ಞಾನ ಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಇಡೀ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು.

ಎಮ್. ಡಿ. ಆಕೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಅವಳ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಅಜ್ಜಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶಾಖೆಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸಿದರು. ಈಗ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಜಯದ ಕಳೆ.

ಜ್ಯೋತಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಮನೋಜ್ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡ ತನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅವಳನ್ನು ಮಣಿಸುವ ಭಲ. ವಿವಾಹವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಲಂಗು ಲಗಾಮಿಲ್ಲದ ಮೃಗ.

ಬೆಂಗಳೂರು ತಲುಪಿದ ಜ್ಯೋತಿ ಮನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯಾಸ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅಂತೂ ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆ ಪಡೆದು ಅಜ್ಜಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಮುಂದಾದಳು. ಅವಳ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಯೂನಿಯನ್‌ನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ದೀಪಕ್ ಅವಳಿಗರಿವಿರದಂತೆ ಅವಳ ಆಪ್ತನಾದ

ಆದರೂ ವಿಷಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಅವರ ಅಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸ್ನೇಹ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನಿಮಿತ್ತ ನಡೆದ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಂದಿತ್ತು.

ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪಡೆಯಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ದುರಾಸೆಯಿಂದ ಮನೋಜ್ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದ ದಿವಸವೇ ಜ್ಯೋತಿ ದೀಪಕರ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥದ ದಿನವಾಗಿತ್ತು, ವರ ಯೂನಿಯನ್ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ದೀಪಕ್. ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಬಂದ ಮನೋಜನ ಮುಖ ಇಂಗು ತಿಂದ ಮಂಗಳನಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ನಗುನಗುತ್ತ ಜ್ಯೋತಿ- 'ನೀವು ನಿಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಿತಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತಾ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತೀರೇಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಹಳೆ ಅಫೀಸಿನಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹರಸಲು ಬಂದವರು ನೀವೊಬ್ಬರೇ. ನಿಮಗೆ ತುಂಬಾ ತುಂಬಾ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. □

ತಿರುವನಂತಪುರದ ನಂತರ

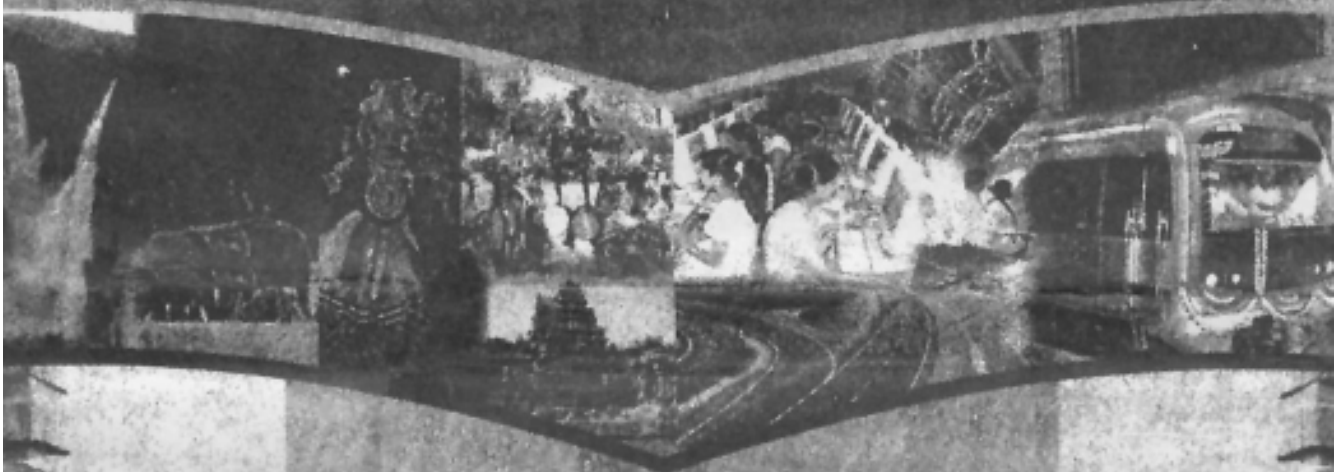
(ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ ಕವಿತೆ)

ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿಂದು ಸಂಭ್ರಮವೇ ಸಂಭ್ರಮ ಕಾರಣವೇ ನೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಇಂದ್ರನ ಸಭೆಯೊಂದೆ ರೂಪದರ್ಶಿಗಳ ತಂಡ ಇನ್ನೊಂದೆ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ಗುಂಪು ಪೀಠದಲಿ ಇಂದ್ರ - ಇಂದ್ರಾಯಣಿಯರು ಜೊತೆಗೆ ದೇವಗುರು ಬ್ರಹ್ಮನುಳಿಯು ಅವರೆದುರು ಆಸೀನರು ತ್ರೀಮೂರ್ತಿಗಳು ಅರ್ಧಾಂಗಿಯರೊಡನೆ ದೇವಗುರು ಬ್ರಹ್ಮನುಳಿ ತಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸಭೆಯ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ದೇವೆಂದ್ರನೆಡೆ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಪಾರ್ವತಿ ಎದ್ದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಭೆಯನ್ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಗುಡಗದಳು; ನನ್ನ ಪತಿ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವನಾಥ ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಾಳು ಬಡತನದ ಬೀಡು ಉಡತೊಡಲು ನನಗೇನು ಪಟ್ಟಿ ಪಿತಾಂಬರಗಳೆ ವಜ್ರ ವೈಢ್ಯಾರ್ಯದ ಆಭರಣಗಳೆ ಹೋಗಲಿ ನನ್ನ ಪತಿರಾಯನಿಗೇನಿದೆ ಮೈ ಮುಚ್ಚಲು ತುಂಡು ಚರ್ಮ ಬಿಟ್ಟರೆ ಭಸ್ಮ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ ಹಿಮಾಲಯದ ವಾಸ ಸಹಿಸಲಾರೆ ಇನ್ನುಂದೆ ನಾ ಈ ಅನ್ಯಾಯ ಹೌದೊಂದು ಪಾರ್ವತಿ ಇದು ಅನ್ಯಾಯ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕೇಳಿದಿಯಾ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿ ಪಾರ್ವತೀ ನೀನು ತಿರುವನಂತಪುರದ ರಾಜರಂತೆ ಪದ್ಮನಾಭನ ದಾಸರಂತೆ

ಎಂದು ಸರಸ್ವತಿ ಛೇಡಿಸಲು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ನುಡಿದಳು ಯಾಕಿಷ್ಟು ಕೋಪ ಸಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಹಾಗೂ ನನ್ನ

ಪತಿರಾಯನ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಬೇಡವೆನ್ನುವದುಂಟೆ? ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಬೇಕು, ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಸಮಪಾಲು ನಿಮ್ಮ ಪತಿರಾಯರ, ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಲು ಮರೆಯಬೇಡಿ ಇಂದು ವೈಕುಂಠದಲಿ ಶಾಂತತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ನನಗೆ ಪತಿರಾಯನೊಡನೆ ಏಕಾಂತವೇ ಇಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಲಿ ತಿಕ್ಕಾಟವಂತೆ ನಮ್ಮದಿದು ನಮಗೆ ಎಂದು ರಾಜ್ಯವಂತೆ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ ಇದು ಎಂದು ಕೇಂದ್ರವಂತೆ ನಿಧಿ ರಕ್ಷಣೆಯೇ ಭಕ್ತರ ಚಿಂತೆಯಂತೆ ಕಾದಿಡೋಣ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂಬುದು ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳ ಮತವಂತೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಜಗದಲಿ ಇದರಿಂದ ಮನ್ನಣೆಯಂತೆ ಸಾಕು ಸಾಕಾಗಿದೆ ಈ ಉಪಭೋಗದ ಸುಖ ನಿಂತು ನಿಂತು ಸಾಕಾಗಿದೆ ಪಂಥರಪುರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಮಲಗಿ ಸಾಕಾಗಿದೆ ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮಿಂದು ಸಾಕಾಗಿದೆ ಬಾಲಯತಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕೆಯ ನೇವೇದ್ಯ, ಪುರಿಯ ರಥಯಾತ್ರೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ಈ ಸುಖದ ಕಷ್ಟ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಭಕ್ತುಭಿಮಾನಿಗಳೇ ಬೇಡಾ ಕಷ್ಟ ಹಣ ಕಾಣಿಕೆಯ ರೂಪದಲಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಡಿ ಕರದ ರೂಪದಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಶಾಂತಿ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ

- ಎಚ್.ಎಸ್. ಅಡೂರ್

ಕಸ್ತೂರಿಯ ಕಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಜರಾಮರವಾಗಿರಲಿ
 ಕನ್ನಡಿಗರು ಕಟಶಪ್ಪಾಯರಾಗಿರಲಿ
 ಕನ್ನಡಾಂಜಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಮೇರು ಸದೃಶವಾಗಿ
 ಸದಾ ಮೊಳಗಲಿ

ನೀವೇ ಶಾಖಾಪತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರೋತ್ಸವ
 ಏಪ್ರಿಲ್ 1, 2011

“ರಾಜೀವ್ ಭವಾನ್ ಅಧೀನ
 ನೇ
 56 ರಾಷ್ಟ್ರೋತ್ಸವದ
 ಹಾರ್ಮಿಕ ಪುಸ್ತಕಯುಗಲಿ”
 ಡಿ.ವಿ.ಸರಾಸಂದ ಗೌರ
 ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಲಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಕನ್ನಡಿ ಕನ್ನಡ ಕಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಲಿ - ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಲಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ದತ್ತಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು

"ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕನ್ನಡ ಪರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಖಾಲ್ಸಾ ಕಾಲೇಜು ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮಿ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಜಿ.ವಿ. ರಂಗ ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ಮಾರಕ ದತ್ತಿ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಚೋಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ದಯಾಸಾಗರ್ ಚೌಟರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಚೋಕಟ್ಟೆಯವರು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಮೊಳವು, ಬೆಳವು, ಉಳವು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ದಯಾಸಾಗರ್ ಚೌಟರವರು ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ 1730 ರಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದ ಮೊಗವೀರರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಕನ್ನಡ ಸೇವೆಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ನಂತರ ಬಂದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅದರಲ್ಲೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು, ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಕನ್ನಡ ಶಿಕ್ಷಣ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಶೆಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಸ್. ಕುರ್ಕಾಲ್‌ರವರು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದು ಸಭೆಗೆ ಶೋಭೆ ತಂದಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗುರುರಾಜ ಎಸ್. ನಾಯಕ್‌ರವರು ಸಮಾರೋಪವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಿಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದರು.

2012

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯನ್ನು
ತರಲೆಂದು 'ನೇಸರು'
ಹಾರೈಸುತ್ತದೆ.

ಮುಂಬರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮುಂಬಯಿ

ಮತ್ತು

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಇವರ ಸಂಯುಕ್ತ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಬಂಗಾರ ಹಬ್ಬದ ದತ್ತಿ ಉಪನ್ಯಾಸ - 2012

ಉಪನ್ಯಾಸಕರು : ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ
ಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧಕರು, ಬೆಂಗಳೂರು

ವಿಷಯ : ಹಂಪಿ; ಏಳು ಬೀಳಿನ ಕಥೆ

ದಿನಾಂಕ ಮತ್ತು ವೇಳೆ : ಶನಿವಾರ 28.01.2012

ಸಂಜೆ 06.00ರಿಂದ 08.30ರ ವರೆಗೆ

ವಿಷಯ : ಬೃಹತ್ ಕರ್ನಾಟಕ

ದಿನಾಂಕ ಮತ್ತು ವೇಳೆ : ರವಿವಾರ 29.01.2012

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 11.00ರಿಂದ 01.00ರ ವರೆಗೆ

ಫೆಬ್ರವರಿ ೧೦, ೧೧ ಮತ್ತು ೧೨, ೨೦೧೨ ರಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಟಕೋತ್ಸವ:
"ರಂಗಾಯಣ ರಪಟರ್" ಮೈಸೂರು

ತಾ. ೨೧.೧೧.೨೦೧೧ ರಿಂದ ತಾ. ೨೦.೦೧.೨೦೧೨ ರವರೆಗೆ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಗಣಪತಿಗೆ ನಿತ್ಯಪೂಜೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಹೆಸರು ವಿವರ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ಕ್ರ. ಸಂ.	ದಿನಾಂಕ	ಪೂಜೆ ಕೊಟ್ಟವರ ಹೆಸರು
1	03.12.2011	ಎನ್.ಎಸ್.ಶೋಭಿತ ಗೌರಂಗ್ ಗುಪ್ತಾ
2		ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ವಿ. ಮೋಹನ್
3	09.12.2011	ಶ್ರೀ. ಚಕ್ರಪಾಣಿ ಎನ್. ಎಸ್
	10.12.2011	ಶ್ರೀ. ಗಿರೀಶ್ ಜಮದಗ್ನಿ ಎಚ್. ಎಸ್
		ಶ್ರೀಮತಿ ಅನಿತಾ ಗಿರೀಶ್
4	11.12.2011	ದಿ. ಎಚ್. ವಿ. ರಂಗ ರಾವ್
5	12.12.2011	ಶ್ರೀ. ಮದನ್ ನಾಥೂ
6	14.12.2011	ಶ್ರೀ. ಎನ್. ಸುದರ್ಶನ್
7		ಡಾ. ಎಚ್. ಎಸ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ
8	20.12.2011	ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ವಿಶ್ವನಾಥ್
9	21.12.2011	ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಮಂಜುನಾಥ್
10	22.12.2011	ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮೂರ್ತಿ
11	24.12.2011	ಶ್ರೀ. ಸಿ. ಎಸ್. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ
12	29.12.2011	ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ಗಾಂವ್‌ಕರ್
13		ಶ್ರೀ. ಆರವಿಂದ್ ಗಾಂವ್‌ಕರ್
14	31.12.2011	ಪ್ರಮೀಳಾ ಬೆಲ್ಲೂರ್
15	01.01.2012	ಶ್ರೀ. ಪಿ. ಎನ್. ರಾಮರಾವ್ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ
16	02.01.2012	ಶ್ರೀ. ಪ್ರಸನ್ನ ಜಿ.
17		ಶ್ರೀ. ಜಿಗರ್ ಮೆಹ್ತಾ
18	06.01.2012	ಜೈಯಿತ ಬಿ. ಪೈ
19	10.01.2012	ಪುಷ್ಪಾ ಆರ್. ರಾವ್
20		ದಿ. ಶ್ರೀ. ಎಂ. ಆರ್. ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ
21	17.01.2012	ದಿ. ಭಾರ್ಗವ ರಾಮ ಶರ್ಮ
22	20.01.2012	ಶ್ರೀ. ವಿ. ಹರಿನಾರಾಯಣ